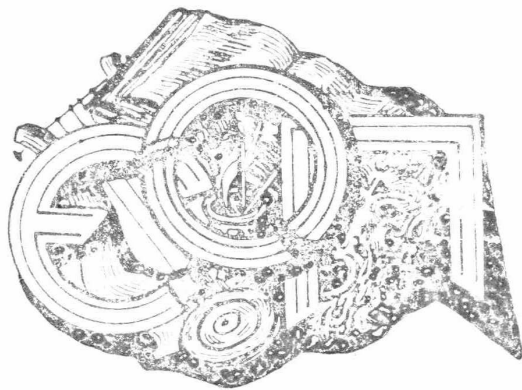

ΕΣΑΝΤΕΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΜΙΛΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΧΡΟΝΟΣ ΠΡΩΤΟΣ -- 1 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1944 - ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 2

Χρόνος 1—1 τοῦ Μάρτη 1944—Τεύχος 2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΤ. ΣΙΓΑΛΑ :	Ἡ Ἐυχή μας.
Θ. ΦΩΤΙΑΔΗ :	Ὁ Καταραχτής (ποίημα)
Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΑΙΔΗ :	Τρικυμία (διήγημα)
Ν. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ :	Γιὰ σένα (ποίημα)
Α. ΚΑΡΑΝΙΚΑ :	Ἡ σωφρονιστικὴ προσπάθεια στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωση τοῦ 1821. (συνέχεια)
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ :	Ἀπὸ τ' ἀριστουργήματα τοῦ λαοῦ μας
Β. ΠΑΡΑΔΙΚΑ :	Τὸ ἀξίωμα τῆς αἰτιότητας καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἰβηβαϊώ- τητας στὴ Φυσική.
Κ. Μ. RILKE :	Γράμματα σ' ἓνα ποιητή. (Μετ. Θ. Παπαδόπουλος).
ΑΝΤ. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ :	Βουζούλακες (ποίημα)
Μ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ :	Στήλη τῆς Φοιτήτριας
Β. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ :	Ἄγρονες ὄρες (ποίημα)

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ : Λίγα λόγια — Οἱ σελίδες τοῦ περιοδικοῦ μας Ἡ Δημοτικὴ βι-
βλιοθήκη—Μιά ἔκκληση—ΓΙΑΝ. ΤΣΑΛΟΥΧΙΔΗ—Ζωὴ καὶ κίνηση τοῦ Ε.Ο.Π.—
Τ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Ἡ κίνηση τῆς ΦΕΛ—ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ Ἐκπολιτιστικὴ
ζωὴ—Μ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ—κριτικὴ τοῦ βιβλίου—Ἀλληλογραφία.

Σημ. Τὸ ἐξώφυλλο καὶ τὸ σῆμα τοῦ Ε.Ο.Π. εἶναι ἔργα τοῦ συναδέλφου
Σωτήρη Μανίου.

Η ΕΥΧΗ ΜΑΣ

Ξεκίνημα! μιὰ λέξη γεμάτη νόημα, μιὰ λέξη γεμάτη ἀπὸ
αἰσιοδοξία, μιὰ λέξη, ποὺ ταιριάζει πρὸ πάντων στὴ νιότη!

Ξεκίνημα θὰ πῆ ν' ἀρχίσῃ κανεὶς καὶ ἡ ἀρχὴ εἶναι «τὸ ἡμι-
συ τοῦ παντός».

Ξεκίνημα θὰ πῆ νὰ κοιτάξῃ κανεὶς μπροστά, τὸ σκοπὸ, μακριὰ,
τὸ μέλλον. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς νιότης. Μόνο κουρα-
σμένοι βλέπουν μπροστά των τὸ παρελθόν. Γι' αὐτὸ ἡ λέξη «Ξεκίνημα»
στὴ νιότη πρὸ πάντων ἀνήκει καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ τὴν κατέχη.

Ξεκίνημα εἶναι χαρὰ, χαρὰ γιὰ κάτι ποὺ εἶναι μακριὰ καὶ
θέλει νὰ τὸ φθάσῃ κανεὶς. Χαρὰ ποὺ φέρνει καὶ κάποιανησυχία, μὰ δίνε
συγχρόνως καὶ δύναμη, δύναμη δημιουργικὴ, γιατί ἡ χαρὰ εἶναι ζωὴ.

Ἡ ψυχὴ τοῦ νέου εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἐρωτήματα καὶ θὰ ἦταν κανεὶς
ἀναίσθητος, χωρὶς καρδιά ποὺ αἰσθάνεται καὶ ἀγαπᾷ, ἂν δὲν ἔβλεπε πῶς
αὐτὴ ἡ ἐνδόμυχη ἀνησυχία κλεῖ μέσα της καὶ ἓνα πλούσιο φόντο καλῆς
θέλησης. Μπουμπούκια, σπόροι ὑπάρχουν μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ νέου, ποὺ
χρειαζοῦνται περιποίηση καὶ φροντίδα γιὰ νὰ μὴ μακραιοῦν, γιὰ νὰ μὴ
σπείρουν. Γιατὶ κείνο ποὺ αὔριο, στὸ σχηματισμένο πιά χαρακτῆρα, θὰ
παρουσιαστῇ ὡς ὄριμος καρπός, πρέπει πρὶν νὰ βγάλῃ μπουμπούκια,
πρέπει νὰ ἀνθίσῃ καὶ νὰ ἐξελιχθῇ. Καὶ κείνο ποὺ αὔριο θὰ καθορίσῃ ὅτι
εὐγενικό, γενναῖο καὶ δυνατό στὸ ἄτομο, ἐκείνο ποὺ θὰ καθορίσῃ τὰ λό-
για καὶ τὶς πράξεις του, τὴ σκέψῃ καὶ τὴ θέλησή του, πρέπει νὰ θεμελιω-
θῇ καὶ νὰ μεγαλώσῃ στὰ χρόνια τῆς πνευματικῆς καὶ σωματικῆς του ἀνά-
πτυξης. Γιατὶ στὴν ἱερὴ χώρα τοῦ χαρακτῆρα μπερδεύεται νὰ μὴ νικητῆς,
ὅποιος θέλει, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ τὴν καλὴ θέληση.

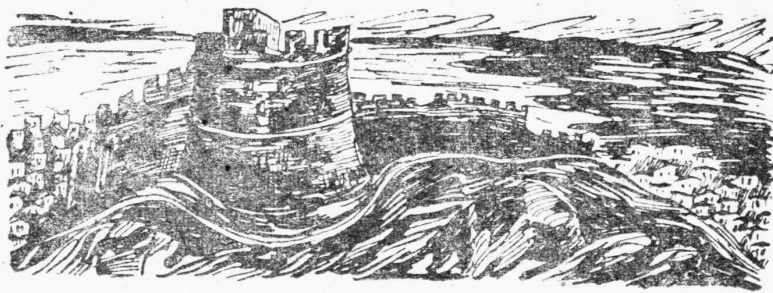
Σὰν μιὰ ἱερὴ δύναμη ζῆ μέσα στὸ νέο ἡ ὁρμὴ γιὰ ὅ,τι εἶναι ὠραῖο,
εὐγενικό καὶ καλὸ, μιὰ τάση γιὰ ὅ,τι εἶναι ἀνώτερο. Καὶ ὅ,τι αὐτὴν τὴν
τάση εἶναι ποὺ πρέπει νὰ πιστεῦν κανεὶς καὶ νὰ τὴν ἐκτιμᾷ.

Δείξτετέ μου ἰδανικὰ γιὰ νὰ τὰ πραγματοποιήσω! Δείξτετέ μου ἀνώτε-
ρους σκοποὺς γιὰ νὰ τοὺς ἐπιδιώξω!

Χαμένα ἰδανικὰ δὲν ἔχουμε, οὔτε τὰ χαμένα ἰδανικὰ (ζαναγύρισμα
στον κλασικισμό ἢ στὸν βυζαντινισμό) μποροῦν νὰ καθοδηγήσουν τὴ
νιότη.

Μέσα στις ζυμώσεις, στὴν ὁρμὴ, στὸν ἐσωτερικὸ τῆς πόλεμο ἢ νεα-
νικὰ ζωὴ χρειάζεται καὶ ἀπὸ ἓνα σταθερὸ καὶ ἐμπιστο ὁδηγό.

Ἡ εὐχή μας εἶναι νὰ ἀποβῇ τὸ «ξεκίνημα» ἓνας συμπαθητικὸς
φίλος τῆς καὶ σιγὰ, σιγὰ νὰ γίνῃ καὶ ὁ καθοδηγητῆς τῆς.

Ο ΚΑΤΑΡΡΑΧΤΗΣ

Κάπου σὲ κάποιο πράσινο βουνὸ
ἀτένιζα τὸν καταρράχτη κι' εὐλογοῦσα τὴ σοφία
τοῦ ὄραίου τοῦ κυλήματος στὰ βράχια,
ἐνῶ μιὰ συγχρωμία πράσινη ἀπὸ νεροβότανα
κρατοῦσε τέμπλο στὴ λυγερή του πτώση.

Ὅμως καὶ βλαστημοῦσα καὶ λυπόμουνα
ἐκείνη τὴ μικρὴ σταγόνα τὴν ἀνύποπτη,
ποὺ προτιμοῦσε νὰ πεθάνει μέσ' τὰ χρώματα καὶ τὰ
[φρυτά,

ὄραία κι ἀνεξάρτητη,
ἀντὶς νάκολουθήσει τοῦ καταρράχτη
τὸ σοφὸ τὸ κατοκύλημα
πρὸς τὴν ἄγνωστη πεδιάδα.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΤΡΙΚΥΜΙΑ ΔΙΗΓΗΜΑ

Τοῦ ἄρесе πάντα νὰ κάθεται μόνος,
κατάμονος σὲ μιὰ γωνιά, τὴν πιὸ σκοτεινὴ,
τοῦ δωματίου ἀποτραβηγμένος τέλεια ἀπ'
τοὺς ἄλλους καὶ νὰ χώνει τὸ κεφάλι μὲς στὶς
δυνὸς του παλάμες. Αὐτὴ εἶταν ἡ πιὸ ἀγα-
πημένη του στάση. Ὅλα τὰλλα εἶταν γι'
αὐτὸν μιὰ αὐταπάτη. Κάθονταν ὥρες δλό-
κληρες ἔτσι, χωρὶς νὰ μιλά, χωρὶς νὰ κινιέ-
ται. Πότε πότε σήκωνε τὸ κεφάλι κι' ἔβλεπε
ἔξω τὸ δρόμο καὶ στὸ βάθος τὴ θάλασσα
ποὺ χρύσωνε ἀπ' τὸ τελευταῖο ἀντιφάγγισμα
τοῦ ἡλίου. Σηκώνονταν τότε ἀνοίγει τὸ πα-
ράθυρο κι' ἔκλεινε τὶς γρίλλες ὕστερα ξα-
νάπαινε τὴν ἀγαπημένη του στάση. Αὐτὸ
κρατοῦσε ὡς τὴν ὥρα ποὺ τὸ σκοτάδι ἄ-
πλωνε γιὰ καλὰ παντοῦ τὴν κατάψυξη
θαλασσῆς του. Μετὰ σηκώνονταν κι' ἔβγαίνε
ἔξω. Τὶς νύχτες τὶς σκοτεινές, τὸν ἔβλεπε
νὰ τριγυρνᾷ στὸ μεγάλο κυματοθραύστη
τῆς παραλίας, στὴ σκοτεινὴ ἐξέδρα τῆς ἡ-
στὰ μακρονὰ στενοσόκακα τῆς ἀπάνω πό-
λης. Εἶταν ἕνας ἄνθρωπος μὲ μέτριο ἀνά-
στημα κι' ἀσθενικοὺς ὤμους—Παῦλος
Μαρτίδης τ' ὄνομά του. Δὲν εἶταν πιὰ
νέος, θάρτανε τὰ σαράντα. Τὰ πικρὰ κα-
στὰνὰ μαλλιά του ἔπεφταν—καθὼς τ' ἄφηνε
πάντα ἀχτένιστα, ἀνάκατα στὸ μέτωπό του,
ἴσα μὲ τὸ φρύδι του καὶ συμπλήρωναν τὴ
γενικὴ ἀκαταστασία ποὺ παρουσίαζε ἡ ὄλη
ἐμφάνισή του. Τὸ πρόσωπό του εἶχε πάντα
μιὰν ἔκφραση λύπης κι' ἀπογοήτευσης.
Φαινόνταν σὰν νὰχε πονέσει πολὺ στὴ ζωὴ
του· ποτὲ δὲν γελοῦσε καὶ μιλοῦσε πολὺ
σπάνια. Ὅποιος τὸν ἀντίκριζε γιὰ πρώτη
φορὰ στὸ δρόμο εἶταν ἀδύνατο καθὼς προ-
σπερνοῦσε νὰ μὴν ἔστρεφε νὰ τὸν ξανακοι-
τάξει. Τόση ἐντύπωση ἔκανε τὸ θλιμένο κι
εὐγενικὸ πρόσωπό του.

Στὸ γυμνάσιο πάλι, ἔμπαινε στὸ μάθη-
μα μὲ κάποια δειλία καὶ ντροπαλότητα
εὐγενική, ποὺ σ' ἔκανε νὰ τὸν προσέξεις καὶ
νὰ τὸν συμπαθήσεις ιδιαίτερα. Ποτὲ δὲ
σήκωνε τὸ κεφάλι γιὰ νὰ κοιτάξει τοὺς μα-
θητὲς κι' ὅταν ἀποκρίνονταν σ' αὐτοὺς, μι-

λοῦσε πάντα στὸν πληθυντικὸ. Εἶταν ὁ πιὸ
ἀγαπημένος καθηγητῆς ὄλων μας. Ἀπόδει-
ξη, πὼς στὴν παράδοση κανεὶς μας δὲν μι-
λοῦσε κι' ὄλοι τὸν ἀκούσαμε μὲ προσοχή.
Α! εἶταν ὄρατο νὰ τὸν ἀκοῦς νὰ μιλά.
Ἡ βραχνὴ κι' ἀδύνατη φωνὴ του μὲ τὸ
μονότονο τοῦ χρώματός της, ποὺ τὸν ἀνάγ-
καζε, ἄλλοτε νὰ τὴν ὑψώνει κι' ἄλλοτε νὰ
τὴν κλείνει ἀνάμεσα στὰ χεῖλια του, ὥστε
μόνον ὁ ψιθυρὸς της ν' ἀκούγεται, σκορ-
ποῦσε μιὰ ἀπαλότατη μαγεία στὶς καρδιές
ὄλων μας τῶν μαθητῶν του. Εἶχε τὸ μά-
θημα τῶν Νέων Ἑλληνικῶν Θυμῆμαι ὅταν
προτὶόρθε μὲς στὴν τάξη. . . . Εἶχε ἕνα ὕ-
φος, σὰ νὰ εἶταν ἔτοιμος νὰ κλάψει. . . .
«Εἶμαι πολὺ συγκινημένος» ἄρχισε νὰ λέει
κι' ὕστερα ἔβγαλε ἕνα βιβλίο μικρὸ τόσο δὰ
κι' ἄρχισε νὰ διαβάζει. Εἶταν ἕνα ἀπόσπα-
σμα ἀπ' τὴ «ζωὴ ἐν τάφῳ» τοῦ Μήριβή-
λη. Εἶταν μιὰ περίεργη πρωτόκολλη γιὰ
μᾶς πεζογραφία ποὺ σκορποῦσε μιὰ πα-
ράξενη εὐχαριστοση στὴν ἀκοή κι' ἀκόμα
σ' ὄλο μας τὸ σῶμα. Ἔτσι ἀπ' τὴν πρώτη
μέρα ὁ καθηγητῆς Παῦλος Μαρτίδης, πῆ-
ρε θέση στὶς ψυχές μας.

Στ' ἄλλα πάλι μαθήματα μᾶς διάβαζε
στίχους· ποτὲ ἀπ' τὸ Γρυλῶρη, ποτὲ ἀπ' τὸν
Πορφύρα ἢ τὸ Μαλακάση. Ὁ τελευταῖος
εἶταν ἡ ἀδυναμία του. «Ὁ ποιητῆς μὲ τὴν
ἀπλὴ μελωδία», ἔτσι τὸν ἀποκαλοῦσε. Αἰ-
σθάνονμαι ἀκόμα τὸ ἀπαλὸ οἶγος ποὺ διέ-
τρεχε ὄλο μου τὸ σῶμα ὅταν μᾶς ἀπάγγελ-
νε στίχους του:

Τὸ Λάσος ποὺ λαχτάριζες
ὥσπου νὰν τὸ περιόσεις,
τόρα νὰν τὸ ξεχάσεις
Διαβίτη ἀποσπερνέ!

Ἀργότερα μάθαμε πὼς εἶταν κι ὁ ἴ-
διος ποιητῆς· μᾶς ἔκανε ὁ ἴδιος τὴν ἐκμυ-
σῆρευσή του. Εἶχε γνωρίσει πολλοὺς ποι-
ητῆς· μὲ τὸν Καβάφη μάλιστα εἶχε ταξιδέ-
ψει ὡς τὴν Ἀλεξάνδρεια. Φοιτητῆς ἀκόμα,
εἶχε νοιώσει τὴν εὐτυχία νὰ τοῦ σφίξει τὸ
χερὶ ὁ Παλαμᾶς—παλιὲς ἱστορίες!

Τὸν παρακάλεσαμε καὶ μᾶς ἀπάγγειλε μερικά ἀπὸ τὰ δικά του ποιήματα. Ἔϊταν ποιήματα ἀπλὰ κι' εὐκολονόητα, γεμάτα λυρισμὸ καὶ μελωδία, πὸ τραγουδοῦσαν μ' ἕνα τόνο ἀπογοητευτικὸ ἕνα συνολικὸ καὶ παναθρόπιο πόνο. Ἐίχε σηκωθεί ὄρθιος, καθὼς τ' ἀπάγγειλε καὶ τὸ βλέμα του τὸ εἶχε ἀφήσει καὶ πλανιόταν πέρα στὸ βᾶθος τοῦ ὀρίζοντα, στὸ ἄπειρο, ἀνάμεσα σὲ μουσικὸς κόσμους καὶ πνοές, πὸ μόνος αὐτὸς ἔννοιωθε τὴν ὑπαρξή τους.

Ὅταν τέλειωσε κατέβηκε ἀπ' τὴν ἔδρα καὶ μᾶς παρακάλεσε νὰ τὸν συγχωρήσουμε πὸν δὲ θὰ συνέλιζε τὸ μάθημά του γιατί τοῦ εἶταν ἀδύνατο. Ἀπὸ ἐκεῖνη τὴ μέρα τὸν συμπαθήσαμε περισσότερο. Ἔϊταν γιὰ μᾶς κάτι τὸ ξεχωριστό, ὄχι μόνον ἀνάμεσα σὲ τοὺς ἄλλους καθηγητές μας, μὰ καὶ σ' ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πὸν βλέπαμε γύρω μας. Ἔϊτανε ποιητής!

Τὸ φθινόπωρο τὴν ἔπεφτε βαρὺ σ' ὅλη τὴν πόλιν. Οἱ δρόμοι πιά εἶναι γεμάτοι ἀπὸ κιτρινισμένα φύλλα. Τὰ βράδια οἱ βεράντες τῶν σπιτιῶν μένουν ἔρημες. Ὅλα φαίνονται σὰ νὰ τὸ περίμεναν μ' ἔγκατέριση! Ἡ παραλιακὴ λεωφόρος, παραδομένη κι' αὐτὴ στὴ μοναξιά της. Ὁ Παῦλος Μαρτίδης κάθεται μόνος, κατάμονος στὸ δωμάτιό του. Τὸ παράθυρο εἶναι ἀνοιχτό. Τὸ ἐλαφρὸ ἀεράκι μπαίνει μέσα καὶ χαϊδεύει ἀπαλὰ τὸ κάθε ἀντικείμενο. Ἐνα φύλλο κίτρινο σὰν ξεθωριασμένη πεταλούδα λὸξοδρομῆσε πέφτοντας καὶ μπήκε ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο. Ὁ Παῦλος Μαρτίδης ἔσκυψε καὶ τὸ πήρε. Τότε πρόσεξε πὸς τὸ σκοτάδι εἶχε ἀρχίσει νὰ πυκνώνει. Ἄρρησε τὸ φύλλο νὰ ξαναπέσει στὸ πάτωμα καὶ σηκώθηκε. . . .

Τὴν παραλιακὴ λεωφόρο, τὴ διέσχισε τώρα ἕνα ζευγάρι πὸν περπατοῦσε χειροπιασμένο καὶ μὲ βῆμα ἀργό, πᾶνω στὸν ἀσφαλτὸ της. Ἔϊταν κι' οἱ δυὸ νέοι. Ἐκεῖνος φαινόταν σοβαρὸς καὶ λίγο πολὺ μετρημένος ἀπόφυγε ὅσο μπορούσε τὶς διαχύσεις ἴσως γιατί εἶχε βάλει κάποιον σκοπὸ στὴ ζωὴ του. Ἡ νέα πάλι παραδομένη στὴν ξενιοσισία της εἶταν πολὺ ζωνρὴ σὰ νὰ εἶχε συναισθησθῆ τῆς ὁμορφιάς της. Τὸ γαργαρόχο γέλιο της ἀντηχοῦσε σὰν καμπάνα μὲς στὴν ἔρημιὰ τῆς λεωφόρου. Τὸν πείραξε τὸ νέο τὸ γέλιο αὐτὸ τῆς φίλης του, ὁμως δὲν ἔλεγε τίποτα. Ξαφνικὰ ἡ νέα ὤρθησε :

—Μὲ θυμόσουν πάντα ὅσο ἔλειπα!

Ἡ φωνὴ της πλημμύρισε σὰ χὰδι, τὴ

σιωπὴ του. Γύρισε καὶ τὴν κοίταξε στὰ μάτια. Τὰ χέρια τους σφίχτηκαν μὲ πιότερη θέρημη.

Τὴν ἴδια στιγμὴ ψηλὰ στὸν οὐρανὸ δυὸ ἀστέρια ἔξφυγαν τὸν κανονικὸ τους δρόμο κι' ἔνωσαν σὲ μιὰ τὶς δυὸ τροχιές τους.

Γιὰ θυμήσου ἔδω κι' ἕνα χρόνο! Ξανακούστηκε ἡ φωνὴ της. Ἐκεῖνος σκύβει κοντὰ της καὶ τῆς ἀφήνει ἕνα ἀπαλὸ φιλὶ στὰ ἔβενινα μαλλιά της. Ἡ λαχτᾶρα της γίνεται πραγματικὸτητα! Περπατοῦν γιὰ λίγες στιγμὲς ἀμίλητοι, ὕστερα ἀκούγεται ἡ φωνὴ του:

—Αὔριο θὰ ζωγραφίσω ἕνα τοπίο. . . θὰ εἶσαι καὶ σὺ δίπλα μου τὴν ὥρα πὸν θὰ τὸ ἐργάζομαι. . . πρέπει νὰ γίνει ὠραῖο. . . πολὺ ὠραῖο. . . καὶ νὰ κυριαρχεῖ ἡ ὁμορφιά σου στὶς γραμμές του.

Τὸν κοιτᾶ ἄφωνη. Ἡ καρδιά της χτυπᾶ δυνατὰ στὸ στήθος της, τὰ χέρια της σιγοτρέμουν σφίγγεται πᾶνω του μὲ δύναμη, τὰ χεῖλια της ὑγραίνονται στὶς ἄκρες τους ἀπ' τὸ ξεχειλισμα μιᾶς δυνατῆς ἐπιθυμίας, στὰ μάτια της λάμπει ζωηρὰ ἡ ἴδια ἐπιθυμία. . . Ἄγαπᾷ!

Τὸ σκοτάδι, ἔχει πέσει πιά καλὰ πᾶνω στὸ δρόμο, μόνον ἡ θάλασσα λαμπυρίζει ἀπ' ἀντιφῆγγισμα τῶν χιλιάδων ἀστεριῶν, πὸν καθρεφτίζονται μέσα της, καὶ μοιάζει σὰν πλουμισμένο ψηφιδωτό. Ὁ Παῦλος Μαρτίδης πέρασε ἀπὸ μπροστὰ τους. Στάθηκε καὶ τοὺς κοίταξε. Ὑστερα συνέχισε τὸ δρόμο του πρὸς τὸ μεγάλο κυματοθραύστη. Σκαρφάλωσε σ' ἕνα βραχάκι κι' ἀπόμεινε ἔτσι κοιτάζοντας μὲ συλλογὴ τὰ μαβιά νερὰ πὸν μ' ἐλαφρὸ φλοῖσβο ἔσκαναν κάτω ἀπ' τὰ πόδια του. Ἔτσι τοῦ ἄρεσε νὰ κάνει πάντα. Κάθεται ἐκεῖ ὦρες δλόκληρες κοιτάζοντας τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο. Τὸ μάτι του γάνει κάθε ἔκφραση κι' ἡ προσομὸνὴ φεύγει μὲς ἀπ' τὴν καρδιά του. Ὑστερα σκύβει κι' ἀπλώνει τὸ χεῖρι του στὸ νερό. Αὐτὸ τὸν εὐχαριστεῖ, τὸν ἐνθουσιάζει. Θαροεῖ πὸς ἐκεῖ ἡ καρδιά του βρῖσκει ὅτι τῆς λείπει: Τὴν ἀπλότητα, τὴ γαλήνη. Οἱ ψυχές τῶν δακτύλων του βρέχονται ἀπ' τοὺς ἀφροὺς τοῦ νεροῦ ὁ ἐλαφρὸς φλοῖσβος τοῦ μιλάει κατ' εὐθεῖαν στὴν καρδιά του τὰ λόγια του νοιώθει πὸς εἶν' ὠραῖα, πὸς δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶν' ὠραῖα.

Τώρα στὸν οὐρανὸ ἄρχισαν νὰ μαζεύονται σύνεφα. Ἡ θάλασσα κάνει κι' αὐτὴ κύματα καὶ τ' ἀεράκι ὀλοένα καὶ δυναμώνει. . . Τὸ ζευγάρι ἔφτασε στὴν ἔξεδρα κι' ἔβλεπε τὸ κύμα πὸν ἔσπασε μ' ὀρημὴ πιά στὸ κρηπίδωμά της.

—Νὰ πὸν τελειώνει ἡ ζωὴ. . . μίλησε σὲ λίγο ἐκεῖνος. Ἐκεῖνη τρούμαξε ἀπ' τὰ λόγια του κι' ἔκανε νὰ τραβηγεῖ ἀπ' τὸ πλάι του. Ἐκεῖνος ἔφερε τὸ χεῖρι του στὴ μαλλιά της καὶ τῆς τὰ χαϊδεψε τρυφερά. Αὐτὸ τὴν καθυσάσε κάπως.

—Πές μου, ὑπόφωρες πολὺ αὐτὸ τὸ χρόνο; τὸν ῥώτησε κοιτώντας τον στὰ μάτια.

—Ἄ... μὰ, δὲ βαρύνεσαι... ἀπάντησε, Κι' ὁμως ἤξαιρε πολὺ καλὰ πὸς τοῦ στοίχισε πολὺ αὐτὴ, ἡ ἀπουσίαις ὁμως εἶπε νὰ μὴ μιλήσει. Ἐκεῖνη φαίνεται πὸς δὲν ἔμεινε ικανοποιημένη ἀπ' τὴν ἀπάντησή του γι' αὐτὸ συμπλήρωσε:

—Ξαίρεις, σὲ βρῖσκω τόσο ἀλλαγμένο...

Κοιτάχτηκαν. Δὲ μίλησε. Ἀπάντησαν ὁμως τὰ μάτια του. Ἐμειναν γιὰ λίγο πάλι σιωπηλοί. Ξαφνικὰ, ἕνα κύμα ἔσπασε μὲ δυνατὴ ὀρημὴ κάτω ἀπ' τὰ πόδια τους κι'

ἔβρεξε τὰ πρόσωπά τους. Αὐτὸ τοὺς ἔκανε νὰ συνέθουν.

—Ἀργήσαμε... εἶπε ἐκεῖνος καὶ μετὰ συμπλήρωσε, κι' ὁ καιρὸς χειροτέρευσε...

—Τρικυμία... ἀπάντησε ἐκεῖνη

—Ναί. τρικυμία... ἀντιμίλησε ἐκεῖνος... κι' ἔχει καὶ δυνατὴ ψύχρα... τί λὲς πᾶμε;

Δὲν εἶπε τίποτα, στηρίχτηκε στὸ μπράτσο του κι' ἀνέβηκαν πάλι στὸ δρόμο. Τώρα τὸ βῆμα τους εἶταν πιδ γρήγορο κι' οἱ κινήσεις τους σταθερώτερες. Ἐκεῖ συνάντησαν τὸν Παῦλο Μαρτίδη πὸν ἐπέστρεψε κι' αὐτὸς στὸ σπῆτι του. Στάθηκε πάλι καὶ τοὺς κοίταξε. Στὸ πρόσωπό του διαγράφηκε ἕνα χαμόγελο. Γελοῦσε. Τὸ ζευγάρι χάθηκε μὲς στὸ στενὸ ὀρίζοντα τῆς Νύχτας. Ὁ Παῦλος Μαρτίδης κοίταξε γιὰ τελευταῖα φορὰ τὴ φουρτουνιασμένη θάλασσα καὶ τράβηξε ἀργὰ καὶ κουρασμένος τὸ δρόμο του. Τὸ πρόσωπό του τώρα ἦταν θλιμένο.

ΝΙΚΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΗΣ

ΓΙΑ ΣΕΝΑ

Ἄπὸ τὶς σκέψες θέρισα τὴν πιδ ἱερὴ γιὰ Σένα

κι' ἀπὸ τοὺς κρύφους πόθους μου διάλεξα μόνον ἕνα

Ἄργοπατώντας σίμως τὴ φλόγα σβύσε τοῦ κεριοῦ

στὴ μαύρη νύχτα ὁ ἔβενος θὰ λάμπει τοῦ ματιοῦ.

Κ' ἤρεμα τότε καὶ βουβοὶ στοὺς χτύπους τῆς καρδιάς

τ' ἀνάπαμα θὲ νὰ βρούμε τῆς ριγηλῆς βραδιάς

N. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΑΠΟ Τ' ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ

Η ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΥΛΙ

Πουλιάκι εκηλάδησε μέσα στο περιβόλι
δέν εκηλάδει σαν πουλί, να λείει σαν αηδώνι
μόν' εκηλάδει κι έλεγε ανθρώπινο λαλούδι·
βασιλοπούλα τ'άκουσε από ψηλό παλάτι.
«Νάχα πουλί τὰ κάλλη σου και τὸν κελαδισμό σου,
και τὰ χρυσά σου τὰ φτερά μαλλιά τῆς κεφαλῆς μου»
«Ἴντα τὰ' θές τὰ κάλλη μου και τὸν κελαδισμό μου,
και τὰ χρυσά μου τὰ φτερά, μαλλιά τῆς κεφαλῆς σου;»
Ἐσὺ τὸ πίνεις τὸ νερὸ μέσ' σταργυρὸ ποτήρι,
κι ἐγὼ τὸ πίνω τὸ νερὸ γουλιὰ, γουλιὰ στὴ βρύση.
Ἐσὺ κοιμᾶσαι στὰ ψιλὰ και στ' ἄσπρα σεντονάκια
ἐγὼ κοιμῶμαι στὰ κλαριά· με φόβο με τρομάρα
σύ ἀπαντέχεις ἄγουρο νὰ βγῆ νὰ σὲ φιλήσει
κι ἐγὼ ἀπαντέχω κυνηγὸ γιὰ νὰ με κυνηγήσει.»

Η ΒΛΑΧΟΥΛΑ

Βλαχούλα ν' εροβόλουε ἀπὸ ψηλὴ ραχούλα,
φέρει τὴ ρόκα φουντωτή, τὰδράχτι της γεμάτο
Σύρουν τὰ πόδια της δροσιὰ και τὰ μαλλιά της μόσκο
σύρουν τὰ πασουμάκια της τοῦ Μάη τὰ λουλούδια
κι ἡ ἄγουρος τὴν ἀπάντησε, στέκει και τὴ ρωτᾷ.
«Βλαχούλα ποῦθεν' ἔρχεσαι, και ποῦθε κατεβαίνεις;»
«Ἀπὸ τὴ μάννα μ' ἔρχομαι, στὰ πρόβατα πηγαίνω»
«Βλαχούλα μ' ἂν παντρεύεσαι, τσοπάνη ἄνδρα θὰ πάρεις;»
«Δύνεσ' ἄγουρε, δύνεσαι ὅ,τι σοῦ πῶ νὰ κάμεις;
νὰ φτιάσεις τ' ἄλωνάκι σου στὴ μέση τοῦ πελάγου,
κι οὐδ' ἄχυρο νὰ μὴ βραχῆ, μηδὲ σπειρὶ σιτάρι;
νὰ δεματιάσεις και τ' αὐγά μ' ἕνα κλωνὶ μετᾷξ;»

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ ἑλληνικῶν λαϊκῶν
τραγουδιῶν τοῦ Legrand)

ΤΟ ΑΞΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΦΥΣΙΚΗ*

Ἡ ἐξέταση τῆς διαμόρφωσης τῆς ἐπι-
στήμης μᾶς διδάσκει ὅτι γιὰ νὰ μορφω-
θεῖ κάθε ἐπιστῆμη περᾶ ἀπὸ δύο πάντο-
τε στάδια 1) τὸ στάδιο ποὺ οἱ αἰσθήσεις
φέρουν και μαζεύουν τὰ ἀπαραίτητα στοι-
χεῖα ποὺ ἀποτελοῦν τὰ φαινόμενα και 2)
τὸ στάδιο ποὺ ἀπὸ ὀρισμένες γενικὲς προ-
τάσεις ποὺ βάζουμε στὴν ἀρχὴ κάθε κλάδου
με καθαρά πιά λογικοὺς συλλογισμοὺς βρί-
σκουμε νόμους γενικοὺς ποὺ κανονίζουν και
προβλέπουν τὰ φαινόμενα.

Τὰ στοιχεῖα τῆς γνώσης μας ἀπ' τὸν
ἔξω κόσμο με τὴ βοήθεια τοῦ αἰσθητικοῦ
μας μηχανισμοῦ μεταφέρονται στὴ συνείδη-
ση γιὰ νὰ πάρουν ὅμως ἀξία και νὰ γί-
νουν χρήσιμα πρέπει νὰ μποῦν σὲ σειρὰ
ἀπὸ τὸ λογικὸ μας. Ἡ δουλειὰ αὐτὴ ἀπ'
τὸ λογικὸ μας γίνεται με δύο μεθόδους: α)
με τὴν ἐπαγωγὴ δηλ. τὴ μέθοδο ποὺ ἀπὸ
πολλὰ μερικὰ γεγονότα πηγαίνουμε σὲ γε-
νικοὺς νόμους και β) με τὴν ἀπαγωγὴ, ποὺ
βγάζουμε συμπεράσματα με τὴ βοήθεια μόνο
τῆς λογικῆς ἀπὸ ὀρισμένες προτάσεις ποὺ
δεχόμαστε ὡς ἀξιώματα.

Ἡ Φυσικὴ μεταχειρίζεται τὴν ἀπαγωγὴ
στὸ θεωρητικὸ της μέρος ἀλλὰ ὡς πειραμα-
τικὴ ἐπιστῆμη ποὺ εἶναι μεταχειρίζεται πε-
ρισσότερο τὴν ἐπαγωγὴ. Ἡ ἐπαγωγὴ λοιπὸν
εἶναι τὸ λογικὸ ὄργανο γιὰ τὴ δημιουργία
τῆς φυσικῆς· χωρὶς αὐτὴ τὸ Σύμπαν θὰ
εἶταν ἕνα χάος ἀπὸ πράγματα και φαινό-
μενα ἀπομονωμένα, χάρη σ' αὐτὴν ἡ φυσι-
κὴ ἐπιστῆμη δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ γεγονότα
μερικὰ και πολυάριθμα ἀλλὰ ἀπὸ νόμους
γενικοὺς ποὺ κανονίζουν αὐτὰ τὰ γεγονότα.
Τὸ γεγονός π.χ. ὅτι, τὸ σῶμα Α ὅταν τ'
ἀφήσουμε ἐλεύθερο πέφτει ἔχει ἐνδιαφέρον
μόνον ὅταν ἀπ' αὐτὸ βγαίνει τὸ συμπέρα-
σμα ὅτι ὅλα τὰ σῶματα ὅταν τ' ἀφήσουμε
ἐλεύθερα πέφτουν. Καὶ ὁ συλλογισμὸς ποὺ
βοηθαίει τὸ φυσικὸ νὰ πάρει ἀπὸ μερικὰ γε-
γονότα ἕνα γενικὸ νόμο εἶναι πάντοτε τῆς
ἴδιας μορφῆς: ὁ συλλογισμὸς αὐτὸς προϋ-
ποθέτει ἕναν ὅρο ποὺ χωρὶς νὰ τὸν ἀπαγ-

γέλλουμε τὸν λογαριάζουμε πάντοτε ὁ ὅρος
αὐτὸς εἶναι ὁ ἐξῆς: «τὰ ἴδια αἷτια δίνουν
τὰ ἴδια ἀποτελέσματα» Με τὴν πρόσθεση
τοῦ ὅρου αὐτοῦ ὁ συλλογισμὸς μας παίρνει
τὴ μορφὴ ἀπαγωγικοῦ συλλογισμοῦ ὡς ἐξῆς:

**Τὰ ἴδια αἷτια δίνουν τὰ ἴδια ἀποτελέ-
σματα. Τὸ σῶμα Α ὅταν τ' ἀφήσουμε
ἐλεύθερο πέφτει.**

**Ἄρα ὅλα τὰ σῶματα ὅταν τ' ἀφήσουμε
ἐλεύθερα πέφτουν.**

Ὁ πρῶτος ὅρος εἶναι τὸ ἀξιῶμα τῆς
αἰτιότητος, ὁ δεύτερος τὸ γεγονός ποὺ πα-
ρατηρήσαμε και ὁ τρίτος τὸ συμπέρασμα,
ὁ γενικὸς νόμος.

Ἀπὸ τὸ παράδειγμα αὐτὸ φαίνεται ὅτι
ἡ ἀξία τῆς ἐπαγωγικῆς μεθόδου σὲ πολὺ
μεγάλο μέρος χρωσιτεῖται στὸ νόμο τῆς αἰ-
τιότητος και γίνεται φανερὸς ὁ ὀρὸλος ποὺ
παίξει γενικὰ στὴ Φυσικὴ.

Ἀλλὰ ἀπὸ ποῦ πήραμε αὐτὸ τὸ νόμο;
Μᾶς τὸν ἐπιβάλλει ἡ λογικὴ; Μᾶς τὸν ἐπι-
βάλλει ἡ ἐμπειρία; Πῶς μορφώθηκε ἡ ἐν-
νοια τῆς αἷτίας;

Ἡ ἐξέταση γιὰ τὴ γέννηση τῆς αἷτίας
μᾶς ὁδηγεῖ νὰ παραδεχθούμε ὅτι ἡ ἐννοια
τῆς αἷτίας στὴν ἀρχὴ συσχετᾶται με τὴν
ἀντίληψη μιᾶς κανονικῆς διαδοχῆς τῶν γε-
γονότων, κι ἡ ἀντίληψη αὐτὴ φαίνεται ὅτι
δημιούργησε στὸν ἄνθρωπο μιὰ τάση νὰ

Ἀπὸ τοῦτο τὸ τεῦχος ἀρχίζουμε νὰ δημο-
σιεύουμε ἐπιστημονικὲς ἐργασίες και μελέτες
φοιτητῶν γραμμένες στὴ ζωντανὴ και δροσε-
ρὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα. Ὅλοι οἱ φοιτητὲς
και γενικώτερα οἱ ἐπιστήμονες ποὺ νοιώθου-
νε τὴν ὑποκειμενικὴ κι ἀντικειμενικὴ ἀνάγκη
νὰ μεταχειριστοῦνε τὴ Δημοτικὴ γιὰ γλῶσσα
τῆς ἐπιστήμης τους ἄς ετοιμάσουνε και ἄς
μᾶς στείλουνε συνεργασίες τους.

Τὸ «Σεκίνημα» θὰ τίς φιλοξενεῖ πρόθυμα
στὶς σελίδες του, ἀρκεῖ μόνο νὰ ἔχουνε ἕνα
γενικώτερο ἐνδιαφέρον κι ἕναν, ὅσο γίνεται,
ἐκλαϊκευτικὸ χαρακτήρα.

Ἡ παραπάνω μελέτὴ διαβάστηκε και συ-
ζητήθηκε πλατιά στὴ «Φιλοπρόοδη Συντρο-
φία». Σημ. τοῦ «Ξ.»

πιστεύει ότι μια σειρά από γεγονότα που επαναλαμβάνονται πολλές φορές θα επαναλαμβάνονται πάντοτε με την ίδια τάξη. Την τάση μάλιστα αυτή δεν τη βρίσκουμε μόνο στον άνθρωπο αλλά και στα ζώα· αυτοί που γυμνάζουν τα ζώα ακριβώς πάνω στην τάση αυτή στηρίζονται. Έτσι σιγά σιγά μορφώθηκε μια πίστη για την κανονικότητα του δρόμου που ακολουθούν τα φαινόμενα, μια πίστη που έγινε ένστικτο· η ένστικτη αυτή έννοια σιγά σιγά ξεκαθαρίστηκε και έγινε μια θεμελιακή άρχη που κανονίζει σήμερα όλους τους κλάδους της φυσικής και γενικότερα τη ζωή μας.

Στο ερώτημα από πού μας επιβλήθηκε αυτός ο νόμος πρώτος ο φιλόσοφος Hume έδωσε την απάντηση. Άπέδειξε δηλ. ότι είναι αδύνατο ή άρχη της αιτιότητας να αποδειχθεί a priori από άπλες έννοιες. Το αποτέλεσμα είναι ένα πράγμα διαφορετικό από την αιτία, δεν μπορεί να βρίσκεται μέσα στην αιτία: «Ας υποθέσουμε έλεγε πως ο Άδάμ είχε στην άρχη τέλειες δυνάμεις του λογικού και όμως δεν θα μπορούσε από τη γενσιτότητα και τη διαφάνεια του νερού να βγάλει λογικά συμπεράσματα ότι το νερό θα τον έπνιγε ή από τη λαμπρότητα και θερμότητα της φωτιάς ότι αυτή θα τον έκαυγε:» 'Η αιτία είναι ένα φυσικό φαινόμενο και το αποτέλεσμα ένα άλλο φυσικό φαινόμενο, ή μπίλια του μπιλιάρδου με το χτύπημά της βάζει σε κίνηση μια άλλη μπίλια, αλλά η κίνηση της δεύτερης μπίλιας είναι ένα διάφορο γεγονός από την κίνηση της πρώτης· ή σύνδεση των φαινομένων δίνεται μόνο από την εμπειρία. Άλλά τι μας διδάσκει η εμπειρία; στο παράδειγμα που άναφερα παρα πάνω παρατηρούμε το γεγονός ότι η πρώτη μπίλια κινείται και μόλις έλθει σ' έπαφή με τη δεύτερη κινείται και η δεύτερη, αλλά ότι αυτό έτσι είναι άνάγκη να γίνεται καμμιά εμπειρική αντίληψη δεν μπορεί να μάς το διδάξει. 'Η αντίληψη με τις αισθήσεις μάς δείχνει το post hoc, το μετά τούτο αλλά δε μάς δείχνει σύνδεση, το propter hoc, το δια τούτο. Έπομένως κανένας δεσμός δεν μπορεί να αποδειχθεί ότι υπάρχει αντικειμενικά. Είναι φανερό επίσης ότι ούτε το πείραμα είναι ικανό να μάς αποδείξει το νόμο αυτό, το μόνο που μπορεί να μάς κάνει το πείραμα είναι να μάς τόν έπαληθεύσει. Όσο για την έπαλήθευση στα φυσικοχημικά τουλάχιστο φαινόμενα το πείραμα μάς δίνει μια με άρκετά μεγάλη προσέγγιση έπαλήθευση.

Άφού λοιπόν ο νόμος αυτός ούτε λογικά φανερός είναι ούτε μπορεί να αποδειχθεί πειραματικά, μόνο που έπαληθεύεται και μάλιστα με προσέγγιση, τόν δεχόμαστε σαν αξίωμα. Το αξίωμα αυτό μάς το επιβάλλει μια άπόλυτη έπιστημονική άνάγκη, ή άνάγκη της δημοκρατίας ενός οργανού που να μάς βοηθάει να φτάνουμε σε γενικούς νόμους.

Στην άρχη το αξίωμα αυτό διατυπώνεται κάπως άφηρημένα: «κάθε αποτέλεσμα έχει την αιτία του» Άργότερα με την προσπάθεια να διακρίνουν σε ποιές αιτίες χωσιέται κάθε φαινόμενο πήρε τη μορφή. «Οι ίδιες αιτίες δίνουν τα ίδια αποτελέσματα». Για τη φυσική και ειδικότερα για τη Μηχανική διατυπώθηκε πρώτη φορά από τόν Rainléné με την άκόλουθη μορφή:

«Όσες φορές οι ίδιες συνθήκες παρουσιάζονται σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή τα ίδια φαινόμενα άκολουθούν ανεξάρτητα άπ' τη θέση τους στο χώρο και χρόνο».

Άναγνωρίζεται δηλ. στη διατύπωση αυτή, ότι ούτε το μέρος που γίνεται το φαινόμενο ούτε ο χρόνος παίζουν κανένα ρόλο στο αποτέλεσμα. Για να είναι όμως έπαληθεύσιμο το αξίωμα που διατυπώνεται έτσι πρέπει να προσθέσουμε. «'Η έπίδραση άνάμεσα σε δυο σώματα βρίσκεται σε αντίστροφο λόγο με την άπόσταση που τα χωρίζει» γιατί χωρίς τη συμπλήρωση αυτή το αξίωμα της αιτιότητας δεν θα μπορούσε να έπαληθευθεί, άφου σε κάθε περίπτωση ολόκληρο το σύμπαν θα συντελούσε για την παραγωγή ενός και μόνου φαινομένου.

Άπ' αυτή την παρατήρηση όπως και από την παρατήρηση ότι μπορεί το αξίωμα σ' ένα σύστημα μετρήματος χώρου και χρόνου να έπαληθεύεται ενώ σε άλλο διαφορετικό να μην έπαληθεύεται άναγνωρίστηκε ότι δεν μπορούμε να άδιαφορήσουμε για τη έκλογή του συστήματος αναφοράς και του χρονομέτρου. Κάτω από τις παραδοχές ενός άπολύτου χώρου και ενός άπολύτου χρόνου το αξίωμα παίρνει τη μορφή.

«Υπάρχει ένα σύστημα αναφοράς που παριστάνει τόν άπόλυτο χώρο και ένα χρονόμετρο που μετρά τόν άπόλυτο χρόνο τέτοια που όλες φορές οι ίδιες συνθήκες παρουσιάζονται σε διάφορες θέσεις και διάφορες χρονικές στιγμές τα ίδια φαινόμενα άκολουθούν ανεξάρτητα από τη θέση τους στο χώρο και χρόνο».

Ματών τόν τρόπο το αξίωμα της αιτιότητας παίρνει μια γενικοποίηση και άλλ-

θεύει στα συστήματα που βρίσκονται σε ήρεμία, δε μάς λέγει όμως τίποτε για τα συστήματα που βρίσκονται σε κίνηση μεταξύ τους με σταθερή ταχύτητα. Για την έλέκταση του αξίωματος και στα κινούμενα συστήματα ο Bouligant έλαβε υπ' όψη του την άρχη της σχετικότητας της κλασσικής Μηχανικής που μάς λέει ότι. «'Αν οι μηχανικοί νόμοι ισχύουν σε ένα σύστημα άξόνων ισχύουν και σε οποιοδήποτε σύστημα που κινείται σε σχέση μ' αυτό εϋθύγραμμα και ομαλά» ή ακόμα γενικότερα όπως άναγνωρίστηκε τελευταία από τόν Lorentz όχι μόνο για τούς μηχανικούς, αλλά και για όλους τούς φυσικούς νόμους ότι δηλ. «Οι φυσικοί νόμοι εκφράζονται όμοια σε συστήματα που βρίσκονται σε κίνηση όπως και σε κείνα που βρίσκονται σε ήρεμία».

Για να πάμε από ένα σύστημα $\Phi_1(x, y, z, t)$ που βρίσκεται σε ήρεμία σ' ένα άλλο $\Phi_2(x', y', z', t')$ που βρίσκεται σε κίνηση σε σχέση με το πρώτο με σταθερή ταχύτητα v ο μόν Γαλιλαίος δίνει τούς τύπους $x' = x - vt, y' = y, z' = z, t' = t$. Ένώ ο Lorentz τούς τύπους:

$$x' = \frac{x - vt}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}, y' = y, z' = z, t' = \frac{t - \frac{v}{c^2}x}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}$$

δπου c ή ταχύτητα τού φωτός). Τα συστήματα αναφοράς σε σχέση με τα όποια άληθεύουν οι νόμοι της Κλασσικής Μηχανικής λέγονται συστήματα άδρανεϊας ή και τού Γαλιλαίου και οι τύποι για να πάμε από ένα τέτοιο σύστημα σ' ένα άλλο άποτελούν μια ομάδα μετασχηματισμών που λέγονται «ομάδες μετασχηματισμών τού Γαλιλαίου»· λέγοντας ομάδα στα Μαθηματικά έννοούμε ένα σύνολο δηλ. ένα πλήθος από πράγματα συγκεντρωμένα σ' ένα όλο με ειδικές ιδιότητες. Μια περίπτωση ομάδας με έξαιρετικό ένδιαφέρον είναι η περίπτωση της «ομάδας μετασχηματισμών».

Έπειδή όπως άναγνωρίστηκε παραπάνω οι φυσικοί νόμοι μένουν άμετάβλητοι σε σχέση με τις «ομάδες αυτές τών μετασχηματισμών το αξίωμα παίρνει τη μορφή» «Άιτία άμετάβλητα σε σχέση με τούς μετασχηματισμούς της ομάδας τού Γαλιλαίου προκαλούν φαινόμενα έπίσης άμετάβλητα σε σχέση με τούς ίδιους μετασχηματισμούς αυτής της ομάδας».

Μ' αυτόν τόν τρόπο της διατύπωσης το

αξίωμα της αιτιότητας άληθεύει όχι μόνο σε συστήματα που βρίσκονται σε ήρεμία μεταξύ τους αλλά και στα συστήματα που βρίσκονται σε κίνηση μεταξύ τους με οποιαδήποτε σταθερή ταχύτητα. Έτσι ξεπλώσαμε το αξίωμα αυτό σε μια γενικοποίηση όλική που περιλαμβάνει και κανονίζει όλους τούς κλάδους της φυσικής.

Άλλά εκτός άπ' αυτό το ρόλο το αξίωμα της αιτιότητας έπαιξε και παίζει και έναν άλλο έμεσο ως τόν που με ρόλο, συντέλεσε και συντελεί πολύ στην άποκατάσταση μιας ενότητας στη φυσική που πριν ήταν χωρισμένη σε κομμάτια ανεξάρτητα.

Οι προσπάθειες που έκαναν οι Φυσικοί για να ενώσουν τα μέρη της σκόναφταν πάνω σε μια διαπίστωση στο γεγονός δηλ. ότι οι έξισώσεις της κλασσικής δυναμικής άπ' τη μια μεριά και οι έξισώσεις τού ηλεκτρομαγνητισμού άπ' την άλλη έμεναν άμετάβλητες σε σχέση με δυο ομάδες μετασχηματισμών τού Γαλιλαίου και τού Lorentz. Τελευταία κατορθώθηκε η ένωση με την ύποταγή τών έξισώσεων της κλασσικής δυναμικής στις ομάδες μετασχηματισμών τού Lorentz ενώ σύγχρονα άναγνωρίζονται η μεγάλη σημασία της ταχύτητας τού φωτός. 'Η τάση αυτή για τήν ένωση της φυσικής έχει για κίνητρο έτσι και με μορφή όχι τόσο φανερή τήν ύσο είναι δυνατόν καθαρότερη άποκατάσταση τών σχέσεων αιτίου αποτελέσματος.

Σοβαρότερη πρόοδος στην κατεύθυνση για τήν άποκατάσταση της ενότητας της φυσικής σημειώθηκε με τη Γενικευμένη Θεωρία της Σχετικότητας με τήν όποια επιδιώκεται ή πάνω σε νέες βάσεις θεμελίωση της θεωρίας της βαρύτητας. Ο νόμος τού Νεύτωνα εκλέει σε μια μάλλον μηχανική έρμηνεία: «Ένα σώμα κινείται με τόν ίδιο τρόπο καθώς αν τραβιόταν από τήν εϋθύγραμμη κίνηση του, κατά τη φράση τού Νεύτωνα «άπό μια δύναμη άνάλογη με τόν άντίστροφο τετράγωνο της άπόστασης». Ο Νεύτωνας συνεπώς υπέθετε ότι υπάρχει μια τέτοια δύναμη και όνομάζονταν δύναμη της έλξης της βαρύτητας. Ο νόμος τού Einstein δεν προσφερόταν σε καμμιά τέτοια έρμηνεία με όρους δύναμης. Το αποτέλεσμα μάς μάζας ύλης που έλκεται δεν ήταν καθώς είχε φαντασθεί ο Νεύτωνας να ιδρώνει μια δύναμη, αλλά να παραμορφώνει το τετραδιάστατο συνεχές μέσο (Continuum) γύρω της. Ο κινούμενος πλανήτης δεν άκολουθούσε πια τήν τροχιά του από το τράβηγμα μιας

δύναμης, αλλά από μια καμπυλότητα του συνεχούς μέσου. Με τη θεωρία δηλ. αυτή οι σχέσεις αίτιου και αποτελέσματος ταυτίζονται με όρισμένες ιδιότητες των χώρων της γεωμετρίας του Riemann.

Νέα επίσης πρόοδος στην κατεύθυνση αυτή σημειώθηκε με τη γεωμετρικοποίηση των ηλεκτρομαγνητικών φαινομένων. Οί Weyl και Eddington ο ένας μετά τόν άλλο πρότειναν θεωρίες που άφησαν κατά μέρος τις ηλεκτρομαγνητικές δυνάμεις και προσπαθήσανε να εξηγήσουν όλα τα φαινόμενα σα συνέπειες της ειδικής γεωμετρίας του συνεχούς μέσου. Και οι δυο θεωρίες αποδείχτηκαν ότι μπορεί να συναντήσουν αντίρρησης. Η τύχη μιας πρόσφατης θεωρίας του ίδιου τύπου από τόν Einstein είναι αμφοίροπη. Όποιαδήποτε όμως θεωρία και αν επικρατήσει στο τέλος φαίνεται άρχεται βέβαια ότι με κάποιο τρόπο οι ηλεκτρομαγνητικές δυνάμεις γρήγορα θ' αναχθούν αλλά σ' ένα νέο τύπο ζαρώματος του συνεχούς μέσου ουσιαστικά διαφορετικού στη γεωμετρία του όχι όμως και σε τίποτα άλλο: Έτσι δηλ. οι σχέσεις αίτιου και αποτελέσματος και στα φαινόμενα αυτά θα μᾶς παρουσιάζονται σαν ιδιότητες της ειδικής γεωμετρίας του συνεχούς μέσου (Continum).

Μετά από τη γενικοποίηση που δώσαμε παραπάνω στο αξίωμα της αιτιότητας βγαίνει τὸ συμπέρασμα ότι τὸ αξίωμα αὐτὸ κινονίζει γενικά τὰ φυσικά φαινόμενα. Με τη βοήθεια δηλ. του αξιώματος αὐτοῦ ἂν ὑποθέσουμε ότι εἶναι γνωστή ἡ κατάσταση ἑνὸς συτήματος σὲ χρόνο τὸ μπορεί νὰ προσδιορισθεῖ ἡ νέα κατάσταση του σὲ κάθε μέλλουσα στιγμή t σύμφωνα με τοὺς νόμους τῆς Μηχανικῆς καὶ τῆς Φυσικῆς π. χ. γιὰ νὰ φέρω ἕνα ἄπλο παράδειγμα, ἂν ἕνα σώμα ὕλικὸ σὲ χρόνο τὸ ἀρχίζει νὰ πᾶντε κατακόρυφα ἡ νέα κατάσταση του σὲ κάθε μέλλουσα στιγμή t θὰ δίνεται ὅπως

$$s = \frac{1}{2} g t^2$$

(ὅπου g ἡ ἐπιτάχυνση τῆς βαρύτητας). Τελευταία ὅμως με τὴν ἀτομικοποίηση τῆς ἐνέργειας ἀπὸ τὸν Planck καὶ τὸ μπάσιμο στὴ Φυσικὴ τῆς ἔννοιας τοῦ quantum με τὴ σχέση $E = h\nu$ καὶ τὴν ἐφαρμογὴ αὐτῆς στὴν ἀτομικὴ θεωρία Bohr πού τοῦ παραδέχεται ὅτι μπορεί πολὺ σύντομα τὸ ηλεκτρόνιο νὰ πηδᾷ ἀπὸ μιὰ εὐσταθῆ τροχιά σὲ ἄλλη, ἔδωσε τὴν ὑπόψια ὅτι ἡ ντετερμινι-

στικὴ περιγραφή τῶν φαινομένων τῆς φυσικῆς τοῦ ἀτόμου εἶναι πολὺ δύσκολη ἢ ἀδύνατη. Ἐξ ἄλλου ἡ προσπάθεια τοῦ Louis de Broglie ν' ἀπαλλάξει τὴ φυσικὴ ἀπὸ τὸ διῆμα τῶν ὀπτικῶν φαινομένων. (Ἄφου ὀρισμένη κατηγορία φαινομένων π. χ. συμβολῆς καὶ παράθλασης ὀδηγοῦσε στὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ φῶς παρουσιάζει κυματοειδῆ χαρακτῆρα, ἐνῶ ἀντίθετα ἄλλη κατηγορία φαινομένων ὅπως π. χ. τὸ φωτοηλεκτρικὸ φαινόμενο καὶ τὸ ἀποτέλεσμα Compton ὀδηγοῦσε στὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ φῶς ἀποτελεῖται ἀπὸ αὐτοτελῆ σωματίδια τὰ φωτόνια) ἔδωσε τὴν Κυματομηχανή.

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς Κυματομηχανικῆς ἀπὸ τὸν Schrödinger ὀδηγοῦσε στὸ συμπέρασμα ὅτι μπορούμε νὰ περιγράψουμε τὴν κίνηση κάθε ὕλικου συστήματος σὺν διάδοσιν κυματοειδοῦς φαινομένου ἀφού σὲ κάθε σωματίδιο εἶναι κολλημένη ἀκολουθία ἀπὸ κύματα πὸν μπορεί ν' ἀντικαταστήσει τὸ κινούμενο σωματίδιον ἢ ἀντίληψη ὅμως αὐτὴ παρουσιάζει σοβαρὲς δυσκολίες στὴν περιγραφή τοῦ φαινομένου στὸ πλαίσιο τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, σὲ τρόπο ὥστε οἱ νόμοι τῆς Μηχανικῆς νὰ μὴ ὑπακούουν σὲ ἀυστηρὴ ἀιτιότητα, καὶ πραγματικά οἱ συρμοὶ τῶν κυμάτων κατὰ τὴν διάδοσή τους πρέπει νὰ διασκορπίζονται στὸ χώρο ἀφού ἡ συνάρτηση Schrödinger

$$\frac{\partial^2 \psi}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 \psi}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 \psi}{\partial z^2} + \frac{8\pi^2 m}{h^2} (\epsilon - v) \psi = 0$$

μηδενίζεται στὸ ἄπειρο. Οἱ δυσκολίες αὐτὲς καὶ μερικὲς ἄλλες ἀνάγκασαν τοὺς φυσικοὺς νὰ θελήσουν νὰ σπουδάσουν τὰ φυσικὰ φαινόμενα με ὄρους πιθανοτήτων καὶ μεθόδους τῆς Στατιστικῆς Μηχανικῆς.

Ὁ Heisenberg ψάχνοντας νὰ βρεῖ πού χρωσιέται αὐτὴ ἡ ἀταραχία (ὅπως τὴν ὀνόμασαν) στὰ μικροσκοπικὰ φαινόμενα διατύπωσε τὴ γνώμη ὅτι αὐτὴ πρέπει νὰ ἀναζητηθεῖ στὴν ἐπίδραση τοῦ παρατηρητῆ πάνω στὸ ἀντικείμενο τῆς παρατήρησης. Κι αὐτὸ γιὰ τὴν ὀρίσθησιν τῆς θέσης ἢ τῆν κατάσταση κίνησης ἑνὸς σωματιδίου εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἔχουμε μιὰ ἐσωτερικὴ ἐπενέργειαν ἀνάμεσα στὸ σωματίδιο καὶ στὸν ἐξωτερικὸ κόσμο, μέρος τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ παρατηρητής. Ἀλλὰ ἡ ἐπενέργεια αὐτὴ ἀποτελεῖ διατάραξη κι ἔτσι ἂν τὴν παρατήρηση διαταράσσεται αὐτὸ πὸν παρατηροῦμε. Λοιπὸν ἐπειδὴ ἡ ἐπέμβαση τοῦ παρατηρητῆ εἶναι ἀναπόφευκτη δὲν εἶναι

δυνατὸ νὰ ὀρισθοῦν με ἀκριβεία ὅλες οἱ παράμετρος πού χαρακτηρίζουν τὴν κατάσταση τοῦ συτήματος οὔτε καὶ ἔχουμε τὸ δικαίωμα σπουδάσοντας ἕνα φυσικὸ σύστημα νὰ ἐξωρίσουμε τὸ σύστημα ἀπὸ τὰ ἐργαλεῖα τῆς μέτρησης ἀφού αὐτὸ καμμιὰ φορὰ δὲ γίνεται στὴν πράξη. Ὡστε στὴν ἀντίδραση τοῦ παρατηρητῆ χρωσιέται ἡ ἀταραχία πὸν παρατηροῦμε στὶς μεταβλητὲς τοῦ συτήματος.

Πάνω στὶς βάσεις αὐτὲς ὁ Heisenberg στηρίχθηκε καὶ διατύπωσε τὴν ἀρχὴ τῆς ἀβεβαιότητας ἢ τοῦ ἀπροοριστοῦ ὅπως τὴν ὀνόμασε:

«Εἶναι ἀδύνατο ὁ παρατηρητὴς νὰ ὀρίσει σύγχρονα με τέλεια ἀκριβεία τὴ θέση καὶ τὴν κατάσταση κίνησης σωματιδίου».

Ἄς θεωρήσουμε π. χ. τὴν κίνηση ὕλικου σημείου πὸν κινεῖται εὐθύγραμμα καὶ ὀμαλά. Γιὰ νὰ ὀρίσουμε τὴ θέση καὶ τὴν κατάσταση κίνησης τοῦ ὕλικου σημείου πρέπει σύμφωνα με τὴν Κλασσικὴ Φυσικὴ νὰ γνωρίζουμε τὴν ἀρχικὴ τετυμένην x καὶ τὴν ταχύτητα αὐτοῦ v ἢ πρᾶγμα πὸν εἶναι τὸ ἴδιο τὴν ποσότητα κίνησης $y = mv$ (ὅπου m ἡ μᾶζα τοῦ σωματιδίου). Ἄν δεχθοῦμε ὅτι μπορούμε νὰ γνωρίζουμε τὰ μεγέθη x καὶ y με μέτρηση ἕσο θέλουμε πὸν ἀκριβῆ τότε ἀναγνωρίζουμε καὶ τὶς δυνάμεις πὸν ἐνεργοῦν πάνω στὸ σωματίδιο μπορούμε νὰ ὀρίσουμε τὰ μεγέθη x καὶ y γιὰ μέλλουσα στιγμὴ, στηριζόμενοι πάνω στοὺς νόμους τῆς Μηχανικῆς. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅμως τῆς ἀβεβαιότητας τοῦ Heisenberg βγαίνει ὅτι (ἀφού ἐπιδοῦ ὁ παρατηρητής, φωτισμὸς κλπ. εἶναι ἀδύνατο σὲ δεδομένη στιγμή νὰ ὀρίσουμε με ἀκριβεία τὶς τιμὲς τῶν μεγεθῶν x καὶ y καὶ ἂν με Δx καὶ Δy ὀνομάσουμε τὰ σφάλματα πὸν κάνουμε στὴ μέτρηση τῶν μεγεθῶν x καὶ y δὲν μπορούμε ὅσο ἀκριβεῖς καὶ ἂν εἶναι οἱ μετρήσεις μας νὰ κάνουμε τὰ σφάλματα αὐτὰ ὅσο θέλουμε μικρά, ἀλλὰ πάντοτε καὶ στὶς πὸν εἰναι μεγαλύτερες τὸ γινόμενον τους θὰ εἶναι μεγαλύτερο ἢ τὸ πολὺ ἴσο με τὴ σταθερὴ h τοῦ Planck δηλ. θὰ ἔχουμε $\Delta x \Delta y = h$. Ἄν

$$\Delta y = h \cdot \frac{1}{\Delta x}$$

$$\text{ὅρ } \Delta y = h \text{ ὅρ } \frac{1}{\Delta x} \text{ ἂν ὑποθέσουμε ὅτι ὅρ } \Delta x = 0 \text{ τότε ὅρ } \frac{1}{\Delta x} = \infty$$

Δηλαδὴ ἡ διερεύνηση αὐτὴ μᾶς λέει ὅτι

δὲν μπορούμε νὰ καθορίσουμε σύγχρονα καὶ τὶς δυὸ μεταβλητὲς ἀλλὰ ἂν τὴ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὴν ὀρίσουμε με μεγάλη ἀκριβεία $\text{ὅρ } \Delta x = 0$ ἢ ἄλλη μένει ἀκοθόριστη $\text{ὅρ } \Delta y = \infty$. Στὴ μηχανικὴ ἀποδεικνύεται ἐπίσης ὅτι ἡ ἐνέργεια E καὶ ὁ χρόνος t συμπεριφέρονται με τὸν ἴδιο τρόπο ἄληθεύει δηλ. καὶ στὴν περίπτωση αὐτῆ ἡ σχέση $E \Delta t = h$. Τὰ συστήματα αὐτὰ στὴ Φυσικὴ λέγονται κανονικὰ συζυγῆ συστήματα. Ἡ γενικώτερη διατύπωση τῆς ἀρχῆς τῆς ἀβεβαιότητας στὰ συστήματα αὐτὰ εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

«Ἄν ἕνα φυσικὸ σύστημα ὀρίζεται ἀπὸ ἕναν ἀριθμὸ ἀπὸ ζεύγη μεταβλητῶν, κανονικὰ συζυγῶν x καὶ y εἶναι ἀδύνατο νὰ καθορίσουμε σύγχρονα με ὅση θέλουμε ἀκριβεία καὶ τὶς δυὸ ομάδες τῶν μεταβλητῶν. Ἄν με Δx καὶ Δy, ὀνομάσουμε τὰ σφάλματα πὸν κάνουμε γιὰ τὴν ἐκτίμηση τῶν διαφορῶν μεταβλητῶν, αὐτὰ στὶς πὸν εἰναι εὐνοϊκὲς περιπτώσεις συνδέονται μεταξύ των με σχέσεις τῆς μορφῆς $\Delta x \cdot \Delta y = h$ » Δηλ. ὁ ἀκριβὴς καθορισμὸς τῶν μεταβλητῶν τῆς μιᾶς ομάδας ἀποκλείει τὸν ἀκριβῆ καθορισμὸ τῶν μεταβλητῶν τῆς ἄλλης ομάδας. Ἐτσι δηλ. φαίνεται ὅτι γενικά τὸ αξίωμα τῆς αιτιότητας πὸν εἶναι μιὰ βάση γιὰ τὴ σπουδὴ τοῦ φυσικοῦ κόσμου δὲν ἰσχύει στὰ μικροσκοπικὰ συστήματα ἀλλὰ ὅτι τὰ φαινόμενα τῶν συστημάτων αὐτῶν κανονίζονται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀβεβαιότητας ἢ τοῦ ἀπροοριστοῦ.

Ἡ ἀδυναμία αὐτὴ τῆς ντετερμινιστικῆς περιγραφῆς τῶν φαινομένων τῆς Φυσικῆς τοῦ ἀτόμου ἀνάγκασε τοὺς φυσικοὺς νὰ ζητήσουν νὰ περιγράψουν τὰ φαινόμενα αὐτὰ με ὄρους πιθανοτήτων ἔτσι ὁ Born ἀποδίδει στὸ μέγεθος y τῆς συνάρτησης Schrödinger σημασία πιθανότητας με στατιστικὴ ἔννοια.

Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν μπορούμε νὰ περιγράψουμε τὰ φαινόμενα τῆς φυσικῆς τοῦ ἀτόμου με βάση τὸ αξίωμα τῆς αιτιότητας ἔξ αἰτίας τῆς φύσης τῶν ἐργαλείων τῆς μέτρησης καὶ τῆς προσπάθειάς μας νὰ ἐντοπίσουμε τὰ φαινόμενα αὐτὰ μέσα στὰ πλαίσια τοῦ συνειθισμένου χώρου καὶ χρόνου, ἔχουμε ἄραγε τὸ δικαίωμα νὰ πούμε ὅτι τὸ αξίωμα τῆς αιτιότητας δὲν ἐπαληθεύεται στὰ μικροσκοπικὰ συστήματα;

Πολλοὶ φυσικοὶ ἀπαντοῦν καταφατικὰ στὸ ἐρώτημα καὶ δέχονται μιὰ ἀταραχία στὰ συστήματα αὐτὰ.

Μολοντὶ ὁ καιρὸς δὲν εἶναι ὀκόμα ὥ-

ρίμος για άποφαση, έντούτοις φαίνεται αργiori πιθανώτατον ότι μπορεί αυτή ή φαινομενική άπροσδιοριστία της φύσης να χρωστίεται άπλά και μόνο στην προσπάθειά μας να εξαναγκάσουμε συμβάντα που γίνονται σε πολλές διαστάσεις να περιορισθούν σε μικρότερο άριθμό διαστάσεων.

Για να γίνω περισσότερο αντίληπτος ως φαντασθούμε ένα είδος από όντα τυφλά και χωρίς πάχος που ζούν πάνω σε μία σφαίρα σαν τη δική μας. Καί μία και αρχίσαμε με φανταστικές υποθέσεις δέν μάς στοιχίζει τίποτε να προκρίσουμε τα όντα αυτά με συλλογισμό και να τα φαντασθούμε ικανά να σκεφθούν. Πρώτα πρώτα δέν μπορεί ν' αποδώσουνε στο χώρο παρά δυο μόνο διαστάσεις, ή νόσή τους δηλ. θα περιορίζεται στις δυο αυτές διαστάσεις. Κάπου κάπου μέρη της γής ύγραίνονται σποραδικά. Έμεις πού οι λειτουργίες μας απλώνονται σε τρεις διαστάσεις χώρου άποκαλούμε το φαινόμενο βροχή και ξέρουμε ότι γεγονόςτα στην τρίτη διάσταση του χώρου καθορίζουν άπλόλυτα και αποκλειστικά ποιά μέρη θα βραχούν και ποιά όχι.

Αν όμως τα όντα αυτά πού δέν έχουν καν συνείδηση για την ύπαρξη της τρίτης διάστασης του χώρου, προσπαθήσουν να πείσουν όλη τη φύση μέσα στο διαδιάστατο πλαίσίό τους θα είναι άνίκανα ν' ανακαλύψουν οποιοδήποτε ντετερμινισμό στο μοίρασμα των ύγρων και στεγνών τόπων. Οι έπιστήμονες από αυτά τα όντα θα είταν ικανοί μόνο να συζητήσουν την ύγρότητα και ξηρότητα μικροσκοπικών περιοχών με όρους πιθανοτήτων πού θάνοιωθαν τον πειρασμό να τους μετωχειρισθούν σαν την άπώτατη αλήθεια, "Ετσι ακριβώς μπορεί να συμβαίνει και με μάς, προσπαθούμε γεγονότα πού συμβαίνουν στον πολυδιάστατο χώρο να τα περιορίσουμε σε μικρότερο άριθμό διαστάσεων κι' άπ' αυτό προέρχεται ή άπροσδιοριστία της φύσης.

Ίσως μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι δώσαμε πάρα πολυ προσοχή στην κυματομηχανική πού μάς οδήγησε σ' αυτήν την κατάσταση και πού το κάτω κάτω δέν είναι παρά μία μαθηματική εικόνα, όταν πιθανόν αναρίθμητες άλλες μαθηματικές έννοιες θα μπορούσαν να χρησιμεύουν επίσης καλά και να φέρουν σ' όλότελα διαφορετικά συμπεράσματα. Κανένα έν τούτοις άλλο σύστημα πού έπινοήθηκε ως τώρα δέν εξηγεί τα πράγματα τόσο άπλά ή φαίνεται να είναι τόσο άληθινόν για τί φύση, όσο ή κυ-

ματομηχανική του de Broglie και του Schrödinger. Αν πρόκειται λοιπόν να καταλήξουμε σε μία εικόνα για το σύμπαν φαίνεται δικαιολογημένο να διαλέξουμε αυτήν πού δίνει ή κυματομηχανική. Το ούσιαστικό γεγονός είναι ότι όλες οι εικόνες πού ή έπιστήμη τώρα κάνει για τη φύση και πού αυτές μόνο φαίνεται να συμφωνούν με γεγονότα πού μπορούν να παρατηρηθούν είναι μαθηματικές εικόνες. Οι περισσότεροι έπιστήμονες θα συμφωνήσουν ότι δέν είναι τίποτε περισσότερο από—εικόνες—πλάσματα αν θέλετε, αν με πλάσμα έννοείται ότι ή έπιστήμη δέν είναι άκόμα σ' έπαφή με την άπώτατη πραγματικότητα. Πολλοί θα ύποστηρίξουν ίσως ότι το κύριο κατόρθωμα της φυσικής του 20ου αιώνα δέν είναι ή θεωρία της σχετικότητας, πού συγκολλά χώρο και χρόνο ή ή θεωρία της quanta πού φαίνεται τώρα ν' άρνιείται τους νόμους της αιτιότητας ή ή ανατομία του άτόμου, πού άποτελέσμα της είναι ή ανακάλυψη ότι τα πράγματα δέν είναι ό,τι φαίνονται, αλλά ή γενική άναγώριση ότι δέν βρισκόμαστε άκόμα σ' έπαφή με την άπώτατη, τη βαθύτατη πραγματικότητα. Για την ώρα, το μόνο καθήκον πού αντιμετώπιζει άμεσα ή έπιστήμη είναι να μελετήσει αυτά πού βλέπει και να τα εξηγήσει με τον άπλούστερο δυνατό τρόπο. Κι' αυτό πού βρίσκουμε σ' ένα χείμαρο έκπληκτικής καινούργιας γνώσης είναι ότι ο τρόπος πού τα εξηγεί καθαρώτερα, πληρέστερα και φυσικώτερα από κάθε άλλον είναι ο μαθηματικός τρόπος, ή εξήγηση με όρους μαθηματικών συλλήψεων. Είναι αλήθεια σ' έννοια κάπως διαφορετική άπ' ότι είταν ή πρόθεση του Γαλιλαίου ότι «Το μεγάλο βιβλίο της φύσης είναι γραμμένο σε μαθηματική γλώσσα» τόσο αλήθεια επίσης είναι ότι μόνος ο μαθηματικός μπορεί να έλπιζει να καταλάβει ποτέ πλέρια τους κλάδους της έπιστήμης πού προσπαθούν να ξεδιαλύνουν τη θεμελιακή φύση του σύμπαντος τη θεωρία της σχετικότητας, τη θεωρία των quanta και την Κυματομηχανική.

Για να ξαναγυρίσω στο θέμα μου ή περιγραφή των άτομικών φαινομένων με όρους πιθανοτήτων δέν δείχνει τίποτα παρά πάνω, από μία άτέλεια της γνώσης μας, βέβαια παραδοχή ύπερβατικής αιτιότητας είναι contradictio in abjecto αλλά και άρνηση του αξιώματος είναι μεγαλύτερη αντίφαση. Το αξίωμα της αιτιότητας εξακολουθεί να είναι πάντοτε ο οδηγός της διάνοιας

RAINER - MARIA RILKE

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Σ' ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΟΙΗΤΗ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ Ι ΓΡΑΜΜΑ)

«Τα Γράμματα σ' ένα νέο ποιητή» τα έγραψε ο Rilke από το 1903 ως το 1908 σε ένα νέο πού δέν τον έν γνώριζε, στον Franz Xaver Kappus, μαθητή της στρατιωτικής ακαδημίας της Βιεννης κι άργότερα ύπολογαγό του αυτοκρατορικού και βασιλικού στρατού της Αυστρούγγαρίας. Ο νέος αυτός τα φύλαγε προσεκτικά και το 1929 όταν πιά είχε φύγει άπό το στρατό, τα δημοσίεψε στη Λειψία με τον τίτλο: «Γράμματα σ' ένα νέο ποιητή» Η άφορμή για να γράψει τις δέκα αυτές έπιστολές ο Rilke, είταν το γεγονός ότι ο Franz Xaver Kappus πού είχε στείλει μερικά ποιητικά του έργα για να τα κρίνει. Αυτά κρίνοντας ο Rilke στην πρώτη του έπιστολή πού μεταφράσαμε το μεγαλύτερό της μέρος, μιλάει γενικώτερα για την ποίηση και προπάντων για το νέο πού θέλει κι επιδιώκει να γίνει ποιητής, και δίνει μερικές συμβουλές και γνώμες πού εξακολουθούνε να είναι πολυτιμότερες για κάθε νέο ποιητή.

«...Πρωτάτε αν οι σίχοι σας είναι καλοί. Πρωτάτε έμένα γιαυτό και ήδη έχετε ρωτήσει κι' άλλους. Τους στέλνετε στα περιοδικά, τους συγκρίνετε με άλλα ποιήματα και τρομοκρατείστε όταν μερικοί συν-

μας άνάμεσα στον κυκεώνα των ποικίλων φυσικών γεγονότων και ο βοηθός της επιστημονικής έρευνας στο να φθάνει σε γόνιμα άποτελέσματα. Ο άνθρωπος νοός έμφυτα οδήγείται στην έρευνα και ζητάει διαρκώς την αιτιότητα. Στη ροπή αυτή χρωστίεται ή συνεχής προόδος και εξέλιξη της έπιστήμης, γιατί ή έπιστήμη δέν περιορίζεται στο μάζεμα μόνο και την ταμίευση των γνώσεων πού άποκτησε, αλλά στην άδιάκοπη και συνεχή προοδευτική εξέλιξη με την όποια απλώνει άπερίοριστα το πεδίο των ανθρώπινων γνώσεων.

ΒΙΚΤΩΡ ΠΑΡΑΚΙΔΑΣ

τάχτες απορρίπτουνε τα ποιητικά σας δοκίμια. Από δώ και πέρα (έτειδή μούχτε δώσει την άδεια να σας συμβουλευώ) σας παρακαλώ να παρατηρήτε άπ' όλα αυτά. Το βλέμμα σας είναι γυρισμένο προς τα έξω κι αυτό είναι κάτι πού προπάντων τώρα δέν πρέπει πια να το κάνετε. Κανένας δέν μπορεί να σας δώσει συμβουλή ή βοήθεια, κανένας, Δέν ύπάρχει παρά μονάχα ένας δρόμος. Μπήτε στον έαυτό σας και ζητείστε να βροήτε την άναγκη πού σας κάνει να γράφετε: εξετάστε αν απλώνει τις ρίζες της ίσαμε το πιό βαθύ μέρος της καρδιάς σας. Έξομολογηθήτε στον έαυτό σας: θα πεθαίνατε αν σας είταν άπαγορευμένο να γράφετε; και προπάντων ρωτήστε τον έαυτό σας στην πιό σιωπηλή ώρα της νύχτας: «άληθινά, είμαι άναγκασμένος να γράφω;» Σκάψτε μέσα σας και βροήτε την πιό βαθιά απάντηση. Κι αν ή απάντηση είναι καταφατική, αν μπορείτε να αντιμετώπιστε μία τόσο σοβαρή έρώτηση με ένα δυνατό και άπλό «ναι» τότε χτίστε τη ζωή σας σύμφωνα μ' αυτή την άναγκαιότητα.

Η ζωή σας ίσαμε την πιό άδιάφορη και την πιό άδεια ώρα της πρέπει να γίνει σημάδι και μάστιγας μιας τέτοιας ώθησης. Καί τότε πλησιάστε τη φύση και δοκιμάστε να πήτε σαν να είσασταν ο πρώτος άνθρωπος αυτό πού βλέπετε, αυτό πού ζήτε, αυτό πού αγαπάτε. αυτό πού χάνετε. Μη γράφετε ερωτικά ποιήματα. Αποφεύγετε στην άρχή αυτά τα πάρα πολυ τρεχούμενα θέματα είναι τα πιό δύσκολα. Εκεί όπου ύπάρχουνε άκετές παραδόσεις στέριες και κάποτε λαμπρές, δέν μπορεί να δώσει ο ποιητής κάτι κατάλληλο παρά όταν βρίσκεται σε τέλεια ώριμότητα της δύναμής του. Αποφεύγετε τα μεγάλα θέματα και προτιμάτε εκείνα πού σας προσφέρνει ή καθημερινή σας ζωή.

Πήτε τις λύπες σας και τους πόθους σας, τις σκέψεις πού σας έρχονται και την

πίστη σας σὲ μιὰ ὄμορφη. Κι ὅλα αὐτὰ πῆτε τα μὲ μιὰ ἐνδόμυχη, ἡσυχὴ καὶ ταπεινὴ εὐλοκία. Μεταχειρίζεστε γιὰ νὰ ἐκφράξετε τὰ πράγματα πὸν σὰς τριγυρίζουν, τὶς εἰκόνες τῶν ὄντων σας καὶ τὰ ἀντικείμενα τῶν ἀναμνήσεών σας. Ἄν ἡ καθημερινὴ ζωὴ σὰς φαίνεται φτωχὴ μὴν τὴ κατηγορεῖτε. Κατηγορεῖστε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ σας πὸν δὲν εἶναι ἀρκετὰ ποιητὴς γιὰ νὰ νοιώσει τὰ πλούτη της. Γιὰ τὸ δημιουργὸ τίποτε δὲν εἶναι φτωχό, δὲν ὑπάρχουσε γι' αὐτὸν τόποι φτωχοὶ καὶ ἀδιάφοροι. Κι ἂν ἀκόμα εἴσαταν μέσα σὲ μιὰ φυλακὴ πὸν οἱ τοῖχοι της νὰ ἔπνιγαν ὄλους τοὺς θόρυβους τοῦ κόσμου, δὲν θὰ σὰς ἐμνησκε πάντοτε ἡ παιδικὴ σας ἡλικία, αὐτὸς ὁ πολῦτιμος καὶ βασιλικὸς πλοῦτος, αὐτὸς ὁ θησαυρὸς τῶν ἀναμνήσεων; Γυρίστε ἐκεῖ τὸ πνεῦμα σας καὶ πασχίστε νὰ ξαναφέρετε στὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἀπέραντου παρελθόντος τὶς περασμένες σας ἐντύψεις. Ἡ προσωπικότητά σας θὰ δυναμώσει, ἡ μοναξιά σας θὰ γιομίσει ἀπὸ κατοίκους καὶ θὰ γίνῃ σὰν μιὰ κατοικία γιὰ τὶς ἀβέβαιες ὥρες τῆς ἡμέρας, κλεισμένη στοὺς ἐσωτερικοὺς θόρυβους. Κι ἂν ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπιστροφὴ στὸν ἑαυτὸ σας, ἀπ' αὐτὴ τὴ βουτιά μέσα στὸν ἀτομικὸ σας κόσμον σὰς ἔρθουνε στίχοι, τότε δὲν θὰ σκεφθῆτε νὰ ρωτήσετε ἂν αὐτοὶ οἱ στίχοι εἶναι καλοὶ. Δὲν θὰ προσπαθῆσετε νὰ λινῆσετε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν περιοδικῶν γιὰ τὶς ἐργασίες σας αὐτές, γιὰ τὴν τὴν χαίρεστε ὅπως ἓνα φυσικὸ κτήμα πὸν θὰ σὰς εἶναι ἀκριβὸ σὰν ἓνας τρόπος τῆς ζωῆς

σας καὶ τῆς ἐκφράσεως. Ἐνα ἔργο Τέχνης εἶναι καλὸ ὅταν γενιέται ἀπὸ μιὰ ἀναγκαιότητα. Μονάχα ἡ φύση τῆς καταγωγῆς του εἶναι αἰνιχτὴ πὸν κρίνει. Δὲν ἔχω νὰ σὰς δώσω, ἀγαπητὴ κύριε, ἄλλη συμβουλὴ παρὰ ἐτούτῃ δῶ: μῆτε στὸν ἑαυτὸ σας καὶ ἐξετάστε τὰ βύθια ἀπ' ὅπου πηγαίνει ἡ ζωὴ σας. Ἐκεῖ μονάχα θὰ βρῆτε τὴν ἀπάντησιν στὸ ἐρώτημα: πρέπει νὰ δημιουργεῖτε; Κι ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν δεχθῆτε τὸν ἦχο χωρὶς νὰ χαλάσετε τὴ σημασίαν της. Θὰ βγῆ ἴσως ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀπάντησιν ὅτι ἡ Τέχνη σὰς φωνάζει. Τότε δεχθῆτε αὐτὴ τὴ μοῖρα, πάρτε τὴν μὲ τὸ βάρος της καὶ τὸ μέγεθός της χωρὶς ποτὲ νὰ ἀπαιτεῖτε καμμιὰ ἀμοιβὴ πὸν θὰ μπορούσε νὰ σὰς ἔρδει. ἀπ' ἔξω. Γιὰ τὸ δημιουργὸς πρέπει νὰ εἶναι ἔνα δλόκληρον σύμπαντο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ νὰ τὰ βροῖκε ὅλα μέσα του καὶ στὴ μεριά ἐκείνη τῆς Φύσεως ὅπου εἶναι προσκολλημένος. Ἐπίσης ὕστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ κατέβασμα μέσα στὸν ἑαυτὸ σας, στὸ «ἀναχωρητήριό» σας ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ παρατηθεῖτε ἀπὸ τὸ νὰ γίνετε ποιητὴς (γιὰ μένα εἶναι ἀρκετὸ νὰ αἰσθάνεται κανεὶς ὅτι θὰ μπορούσε νὰ ζῆ χωρὶς νὰ γράφει γιὰ νὰ ἀπαγορεύει στὸν ἑαυτὸ του νὰ γράφει). Μὰ καὶ τότε ἀκόμα ἡ βουτιά αὐτὴ πὸν σὰς ζητῶ δὲ θὰ εἶταν μάταια. Ἡ ζωὴ σας θὰ χωρῆται σ' αὐτὴν δικούς της δρόμους. Εἶθε νὰ εἶναι καλοὶ αὐτοὶ οἱ δρόμοι, εὐτυχισμένοι καὶ φαρδιοί, σὰς τὸ εὐχόμεναι μ' ὅλη μου τὴν ψυχὴ.

Μετ. ΘΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΡΥΚΟΛΑΚΕΣ

Κι ἦρθε ὁ καιρὸς! Σὰν ἄθυρμα μπροστὰ στὴν Εἰμαρμένη θὰ σωριαστῶ σαλπίζοντας μισόστρατα τοῦ δρόμου πιστὸς σκλάβος στὸν πόθο μου πὸν δέσμιον μὲ πηγαίνει στὰ ὄρφνα ἐρέβη τ' Ἄγνωστον, στὸν πλέθρον λυτρωμῶ μου. Κι ἐσύ, θὰ ζῆς ἀλύτρωτη, στὴ φοιτῆσιν βουτηγμένη καὶ ὄψιμα μετανοιώνοντας θὰ κλαῖς γιὰ τὸ χαμὸ μου καὶ ἡ Τύψη τὸ παρθένο σου κορμὶ θὰ σοῦ μαφαίνει σὰ θὰ ξερνάει ὁ Τάφος μου πικρὸ τὸ σαρκασμὸ μου. Κι ὅταν μόνῃ θὰ δέρνεσαι στὴν ἀγωνίαν σου κλίνῃ καὶ ἓνα λυχναρίον στὴ γωνιά, χλωμὸ θὰ τρεμοσβύνει καὶ θὰ γεμίζουνε σκιὲς τῆς κάμαράς σου οἱ τοῖχοι. Σὰν θὰ παγώνει τὴν ψυχὴ σου ὁ τρόμος τῆς σιγῆς, σταυτιά σου θὰ νάκούγονται, μηνύματα τῆς γῆς, δραπέτες ἀπ' τὸν τάφο μου **ΒΡΥΚΟΛΑΚΕΣ** οἱ στίχοι...

A. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ

Μέσα στὰ τόσα προβλήματα πὸν παρουσιάζονται στὴ γυναίκα σχετικὰ μὲ τὴ συμμετοχὴ της στὴν πνευματικὴ ζωὴ εἶναι καὶ τὸ πρόβλημα τῆς γυναικας σὰν ἐπιστήμονα καὶ γενικὰ σὰν διανοούμενης.

Τὴ ἔκανε ἡ γυναίκα καὶ τὴ μισορεῖ νὰ κάνει στὸ πεδίο αὐτό;

Δὲν θέλω νὰ ἐξετάσω τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπ' τὴν ἱστορικὴν πὸν πλευρὰ οὔτε ἀναφέρω γυναῖκες πὸν στάθηκαν φωτεινὴν φάροι καὶ δημιουργοὶ ἐργατὲς γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἐπιστήμης. Θὰ προσπαθῶ ὅμως νὰ δώσω σ' ὄλους νὰ γνωρίσουν πῶς νοιώθουμε σήμερα ἐμεῖς οἱ φοιτήτριες τὴν Ἐπιστήμην καὶ γιὰ τὴν σπουδάζουμε.

Ἐτσι ἡ σημερινὴ πραγματικότητα θὰ εἶναι καὶ ἡ πιὸ ἀληθινὴ καὶ ἡ πιὸ ἀντιπροσωπευτικὴ πᾶντο στὸ ζήτημα αὐτό.

Ξεκίνησαμε ὅλες (ἐλάχιστες εἶναι κείνες πὸν σπουδάζουν γιὰ νὰ σκοτώνουν τὸν καιρὸ τους) μὲ τὴν λαχτάρῃ νὰ γνωρίσουμε πλατύτερον ὄριζοντες τῆς ζωῆς, μὲ τὴν πίστη πὸν ἔκαμε μέσα μας φλόγα ἄσβεστη γιὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς καλλίτερου αὐθιγίου, μιᾶς καλλίτερας πολιτισμένης ζωῆς. Νοιώθουμε μέσα μας τὴ δυνατότητα καὶ τὴν ἀνάγκην νὰ συμβάλουμε καὶ ἐμεῖς στὴν ἀνοικοδόμησιν μιᾶς πολιτισμένης κοινωνίας. Ἡ Ἐπιστήμη καὶ γενικὰ ἡ μόρφωσή μας θὰ εἶναι τὸ μέσο πὸν θὰ μᾶς φέρει κοντύτερα καὶ θὰ μᾶς γνωρίσει καλλίτερα τὸν κόσμον καὶ τὸ λαὸν μας, νὰ τὸν ἀγαπήσουμε καὶ νὰ πασχίσουμε γιὰ τὴν καλλιτέρεψίν του. Ἡ Ἐπιστήμη μᾶς χαρίζει γερῆς βάσεις καὶ βαθεῖα θεμέλια πὸν πᾶντο πὸν θὰ στηρίζουμε καλλίτερα καὶ ψηλότερα τὸ χτίσιμο τοῦ πολιτισμοῦ. Γιὰ μᾶς σήμερα τὶς σπουδάστριες εἴτε δασκάλες πηγαίνουμε εἴτε γιὰ τὸν εἶτε γεωπόνον ἓνας εἶναι ὁ σκοπὸς μας: ἡ μόρφωσις καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ γνώση νὰ γονιμοποιήσουνε τὴν ἐνδιάθετη ὁρμὴν μας.

Ξαίρουμε πῶς ἡ προσπάθεια τῆς γυναικας γιὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων της ἔχει βροῖε τὴν δικαίωσιν της καὶ ἔχει βάλει τὶς βάσεις της μὲ τὸν καθημερινὸ ἀγῶνα της γιὰ τὴ συντήρησιν τῆς ζωῆς. Δὲν μένει παρὰ νὰ τὴν κερδίσουμε τώρα καὶ μὲ τὴν μόρφωσίν μας γιὰ νὰ ὑψωθοῦμε σ' ἓνα πραγματικὸν δλοκληρωμένον κοινωνικὸν παράγοντα. Αὐτὸ ζητᾶμε σήμερα καὶ γι' αὐτὸ καὶ σπουδάζουμε.

Ἐπειτα δὲν ζοῦμε σήμερα τὸν στενὸν ἀτομικὸ συναισθηματικὸν κόσμον μὲ ἔντονα πᾶντὰ τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας καὶ παύομε μέρους σ' ὅλες τὶς ζημιώσεις καὶ τὶς ἐκδηλώσεις τῆς κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς.

Πετᾶμε ἀπὸ πάνω μας ὅλες ἐκεῖνες τὶς προλήψεις καὶ τὶς κοῦτες καὶ στεῖρες ἀντιλήψεις πὸν μᾶς κρατοῦσαν ἔξω ἀπ' τὴν πραγματικὴ συνειδητὴν ζωὴ. Μᾶς λένε ὅτι «ἡ γυναίκα πρέπει νὰ μείνῃ στὸ σπίτι της καὶ στὰ παιδιὰ της νοικοκυρὰ, γιὰ τὴν ἑκεῖ εἶναι ὁ προορισμός, ἡ θέσῃ της». Μὰ ἔρχεται ἡ πραγματικότης καὶ ἡ ζωὴ πὸν τὴ ζητοῦν παράλληλα στὸ σπίτι καὶ στὴν κοινωνίαν νὰ συμβάλει καὶ αὐτὴ σὰν ἄτομον μὲ τὴν προσωπικὴν της ὄντοτητα στὸ σύνολον. «Μὰ οἱ φροντίδες τοῦ σπιτιοῦ θὰ τῆς ἀπασχολοῦν ὅλον τὸν καιρὸ» μᾶς λένε ἀλλοῦ, καὶ τοὺς ἀπαντοῦμε: «μιὰ ἀναπτυνμένη γυναίκα μὲ πραγματικὴ συνείδησιν τοῦ ἀτόμου της πρέπει νὰ φροντίζει καὶ νὰ ἐνδιαφερόται καὶ γιὰ τὰ προβλήματα πὸν ἀπασχολοῦν τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ λαὸν της πὸν μέσα ζεῖ καὶ εἶναι κομμάτι του, γιὰ τὴν διαφορετικὰ πῶς θὰ δημιουργήσῃ ἡθικὴν οἰκογένειαν καὶ θ' ἀναθρέψει τὰ παιδιὰ τῆς πραγματικὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ της;

Γιὰ τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖα ἡ συμμετοχὴ τῆς γυναικας σ' ὅλα τὰ κοινωνικὰ προβλήματα, ἡ λύτρωσίν της ἀπὸ κάθε ἀρνητικὴν ἀντίληψιν καὶ τὸ ἀνέβασμά της σὲ πραγματικὸν συνειδητὸ ἄτομον.

Ὅλα τοῦτα τὰ προβλήματα βροῖσκουν σήμερα ἀπήχησιν στὴν ψυχὴ τῆς φοιτήτριας πὸν παλεύει γιὰ τὴν διευθέτησιν καὶ τὴν καλὴν τοποθέτησιν, σύμφωνα μὲ τὶς πνευματικὰς της ἰκανότητες. Ἐτσι τὴ βλέπουμε νὰ παίρνῃ πρωτοβουλίαν καὶ ν' ἀναλαβαίνει μὴνῆσιν τὴν διοργανώσιν καὶ τὴν διεξαγωγὴν κάθε προοδευτικῆς δουλειᾶς καὶ κίνησιν. Διευθύνει καὶ φροντίζει γιὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν συσσιτίων, παίρνει πρωτοβουλίαν στὴν Ἐκπολιτιστικὴν κίνησιν, ἀναλαβαίνει μόνῃ της τὴν διευθέτησιν σπουδαστικῶν ζητημάτων γίνεται ὁδηγῆσιν καὶ φωτεινὸν παράδειγμα γυναικας ἀποστολῆς στὶς ἄλλες γυναῖκες τοῦ λαοῦ μας. Κι' ὅλα αὐτὰ τὰ κάνει ὄχι ἀπὸ γελόλια καὶ ἀπατηλὴν ἐπίδειξιν τοῦ ἀτόμου της ἀλλὰ μὲ τὸ πολιτισμένον συναισθημα τῆς εὐθύνῃς πὸν ἔχει σὰν προοδευτικὸν ἄτομον καὶ μὲ τὴν ἀπλὴν κατανόησιν

του χρόνου της σαν μορφωμένη Μα και στην επιστημονική της κατάρτιση και ανάπτυξη καθόλου δεν ύστερεί. Δίπλα στο νέο σπουδαστή παίρνει τη θέση της και μοιράζεται μαζί του την αγάπη και την αξιοζήλευτη προσπάθεια για την ανώτερη μόρφωση και γνώση.

Φοιτούμε σήμερα σ' όλες τις Σχολές και σπουδάζουμε σ' όλους τους κλάδους του

Πανεπιστημίου μας ένας άρκετος αριθμός κοριτσιών, φανερά απόδειξη της πραγματικότητας όλων των παραπάνω. Έτσι δεν έχουμε να πούμε τίποτε άλλο παρά οι προσπάθειές μας αυτές για ένα αρμονικό σύνολο δράσης στη ζωή να εκτιμηθούν και να βρουν την πραγματική τους δικαίωση.

ΜΙΝΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΓΟΝΕΣ ΩΡΕΣ

Απόψε έχει βουλώσει έρημητικά
ή σκέψη μου με τ' άδειο. Τι άπατη!
Στο γόνιμο από νεύρατα κρεβάτι
καμιά χορεύτρα απόψε δεν περνά.

Θυμάμαι άλλες βραδιές κόρες γυμνές
πόσους χορούς μπροστά μου είχαν κάνει...
Μ' απόψε το κατάμαυρο ταβάνι
κατάπια λές τις σκιές του τις στερνές.

Στείρα του λογισμού μου κ' η σηλιά...

Καμιάν εικόνα στ' άγωνα πλευρά της...
Τ' άραχνιασμένο μαύρο κούφωμα της
ούτε μιὰ νυχτερίδα δε χάλνα.

Και κείνον που σα φως τον αγαπώ
και που κάθε νυχτιά τον άνταμώνει
ή σκέψη... Δεν τον βλέπω να ζυγώνει
απόψε. Κι άδικα τον καρτερῶ...

Θανάτου στην ψυχή μου μιὰ έρημιά...
Ούτε τραγούδι ακούγω κι ούτε κλάμα
"Αεργη ή δουλεύτρα σκέψη μες στο κάμα
του άδειου δωμάτιου πῶς άγκομαχά!...

Μ' αν λέω πῶς μέσα μου όλα είν' άδειανά
οι στίχοι μου περήφανοι, όρθωμένοι
φωνάζουνε: Κ' έμεις;... τί;... ξεχασμένοι;...
Δεν είμαστε της σκέψης σου παιδιά;...

ΒΑΣΩ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΔΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Υστερα από τη θερμή κι ένθουσιαστική υποδοχή που κάναμε στο πρώτο μας φύλλο οι φοιτητές, οι διανοούμενοι και το φιλότεχνο κοινό της πόλης μας και των επαρχιών, νοιώθουμε την έπιταχτική υποχρέωση να εύχαριστήσουμε θερμά, από τούτη τη στήλη, όλους γενικά τους αναγνώστες και ειδικότερα τους διαλεχτούς μας φίλους και γνωστούς που ένισχύσανε και συντέλεσανε στην έκδοση και στην κυκλοφορία του «Ξεκινήματος». Είν' αλήθεια πῶς, πριν από την έκδοση του περιοδικού μας, προσιθανόμασταν και περιμέναμε μιὰ τέτοια συγκινητική κατανόηση κι υποστήριξη της προσπάθειας αυτής του Ε.Ο.Π. από τους φοιτητές, από τους καθηγητές κι από όλους τους ανθρώπους των γραμμάτων. Άλλα για να είμαστε ειλικρινείς, αυτό που αντίκρύσαμε άμέσως μόλις έκδόθηκα και κυκλοφόρησε το «Ξεκίνημα», εΐτανε κάτι που ξεπέρασε και την πιο αισιόδοξη πρόβλεψή μας.

Διαλεχτές προσωπικότητες της Επιστήμης και της Τέχνης χαιρέτισαν το πρώτο φύλλο του «Ξεκινήματος» με δάκρυα χαράς και συγκίνησης στα μάτια τους, και μās βεβαίωσανε πῶς ή έκδοσή του εΐτανε κάτι που πραγματικά έλειπε από το Πανεπιστήμιο, από τη Θεσσαλονίκη κι από τη Μακεδονία μας. Μαζί με την παρήγορη κι Ικανοποιητική αυτή διαπίστωση και πολλά άλλα καλά λόγια, μās δώσανε ακόμα πολύτιμες και άδολες συμβουλές και μās υποσχέθηκαν θετική και γόνιμη υποστήριξη για την ποιοτική και καλλιτεχνική καλύτερηση του περιοδικού μας.

Η πρώτη όμως αυτή έπιτυχία, οι έπαινοι, και τα καλά λόγια που ακούσαμε από πολλές μεριές δεν μās γεμίσανε ναρκισσιστική Ικανοποίηση και δεν μās μεθύσανε. Ίσα—Ίσα τώρα άκριβῶς νοιώθουμε και βλέπουμε σ' όλη του την έκταση και το βάθος το μεγάλο και σοβαρό έργο που άρχισαμε καθώς και τις έλλειψεις μας και τις άτέλειες. Κι όσο νοιώθουμε την τρανή σημασία, το βάρος και την ευθύνη αυτού του έργου, άλλο τόσο μεγαλώνουν μέσα μας ή όρεξη, ό ζήλος ή έπιμονή, και ή άπόφασή μας να καλύτερέψουμε με κάθε τρόπο και κόπο το «Ξεκίνημα» ώστε να ανταποκριθῆ πληρέστερα στις πνευματικές και καλλιτεχνικές έπιταγές του καιρού μας και του πολύπληθου κοινού μας.

Ήσυναίσθηση μάλιστα ότι στην προσπάθειά μας αυτή βρίσκονται δίπλα μας και γύρω μας συνεργάτες, βοηθοί και παραστάτες, ένα πλήθος από φοιτητές, καθηγητές, διανοούμενους κι ανθρώπους των γραμμάτων, μās κά-

νει πιο θαρρετούς άκόμα, πιο τολμηρούς, πιο άποφασιστικούς και πιο αισιόδοξους για την όλοένα και καλύτερη συνέχιση και εξέλιξη του «Ξεκινήματος».

ΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Από τούτο το φύλλο τις 32 άρχικά σελίδες του «Ξεκινήματος» άναγκαστήκαμε να τις περιορίσουμε προσωρινά σε 24. Ο λόγος που λιγοστέψαμε τις σελίδες, καθώς το καταλαβαίνει εύκολα ό αναγνώστης, είναι άνεξάρτητος άπ' τη θέλησή μας. Το λιγότεμα των σελίδων όφείλεται άποκλειστικά και μόνο στην έλλειψη του χαρτιού και στα όχι άνθηρά οικονομικά του Ε.Ο.Π.

Εκείνο που έξαρτιόταν από μās εΐτανε να μην έλαττώθῆ ή άρχική ύλη του περιοδικού και τουτο το κατορθώσαμε. Κάνοντας καλή οικονομία του χώρου κι άποφεύγοντας κάθε σπατάλη χαρτιού πετύχαμε όχι μόνο να μη λιγοστέψῃ ή άρχική ύλη του «Ξεκινήματος» αλλά ίσα—Ίσα να αύξηθῆ κι όσας.

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Σχετικά με το σημείωμα, που γράψαμε στο περασμένο φύλλο για τη βιβλιοθήκη του Δήμου Θεονίκης, ό κ. Α. Σιγάλας που, καθώς είναι γνωστό, την εΐχε όργανώσει, μās δήλωσε προφορικά σε μιὰ συνομιλία μας ότι στο έρχόμενο τεύχος θα μās γράψῃ για τον τρόπο της όργάνωσης των λαϊκών βιβλιοθηκών και για το άνοιγμα της Δημοτικής μας Βιβλιοθήκης.

ΜΙΑ ΕΚΚΛΗΣΗ

Λάβαμε και δημοσιεύουμε την παρακάτω έκκληση της «Μέριμνας του Παιδιού»,

Από λίγες μέρες λειτουργεί στο Ίδρυμα μας και με την πρωτοβουλία δεσποινίδων, κουλθοέατρο για τη ψυχαγωγία των άρρωστων παιδιών. Ήπειδή ή κίνηση αυτή δεν πρόκειται να περιοριστεί στα παιδάκια μόνον της «Μέριμνης» αλλά να ψυχαγωγῆ τα παιδιά όλων των φιλανθρωπικών Ιδρυμάτων της Θεονίκης προσκαλούμε κάθε νέο και νέα της πόλης μας, που ήθελε να μās βοηθήσει ή να μās μιμηθῆ καθώς και κάθε άλλον που

θά ήθελε νά μές ένωσΰσει με ολονδηποτε τρόπο, νά άπαντήσει στην έκκληση αυτή. Άπό τό μέγεθος της χαράς που προσφέρουμε στα φτωχά κι άρρωστά παιδιά, θά φανεί ό πνευματικός πολιτισμός μας. Ίδιαίτερα άπει- θυνόμαστε στους διδασκάλους, μαθητές τών δημοτικών σχολείων και γυμνασίων και διά πληροφορίες άποταθήτε :

Γραφεία «Μερίμνης» (Φιλικής Έταιρείας 24) ώρα 10—12 κάθε ήμέρα.

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ Ε.Ο.Π.

Σήμερα ένα πράγμα μπορούμε νά πούμε με βεβαιότητα ότι ό ΕΟΠ. ανεβαίνει σε στά- δια άνώτερης και ευρύτερης έκπολιτιστικής προσπάθειας, γιατί όλοι οι φοιτητές κι οι φοι- τήτριες που προσφέρουν υπηρεσίες στα χυ- μωμένα τμήματά του νοιώθουνε την άποστο- λή του και σοβαρά και άφοσιωμένα φροντί- ζουν αδιάκοπα για την επίτυχία τών άνωτε- ρων σκοπών του, παρόλο που ή ζωή τους που περιέχεται στην κουτάλα και τό αναμ- μικό βαλάντιο τους απαιτεί τυραννική σκέψη και φροντίδα. Άλλ' ίσς δομέ λεπτομερεια- κώτερα τι έκανε ό Ε.Ο.Π. μέσα στο Γενάρη και Φλεβάρη.

Τό σημαντικώτερο ζήτημα που μές άπα- σχόλησε εΰτανε τό «Ξεκίνημα» που επέτέλους ... ξεκίνησε στις 15 του Φλεβάρη, πραγμα- τώνοντας έτσι ένα σταθμό στα χρονικά του Πανεπιστημίου και της πνευματικής ζωής της βόρειας Έλλάδας. Άκόμα τά φοιτητικά νιά- τα βρήκανε μία θερμή και θετική υποστήριξη από τό Κρατικό μας θέατρο. Ό σκηνοθέτης του Κρατικού θεάτρου κ. Κωστής Μηχαηλί- δης μαζί με τόν κ. Κατράκη εύνετικά και προθυμότατα δεχτήκανε την πρότασή μας για τη δημιουργία του φοιτητικού θιάσου. Έγι- ναν δοκιμαστικές εξέτασεις που πήρσαν μέρος πάνω από 80 φοιτητές και φοιτήτριες. Άπ' όλους τούς ύποψηφίους προκλήθηκαν οι 25 κι έτσι άρχισαν*κι όλας τά μαθήματα κι' οι έτοιμασίες για τό άνέβασμα του πρώτου έργου.

Οι ζωγράφοι μας δουλέψανε έντατικά για τη διαφήμιση και την καλλιτεχνική εμφάνιση του περιοδικού μας καθώς και για τη διακό- σμηση της Λέσχης. Τώρα εργάζονται με θερ- μή και ζήλο για τη Χιουμουριστική Φοιτητική Έκθεση.

Τό μουσικό τμήμα θά εμφανιστή γρήγορα. Οι πρόβες της άντρικής και γυναικείας χο- ρωδίας συνεχίζονται ταχτικάωάτες, χάρη στο ζήλο και στο ένδιαφέρον τών χορωδών μας και του άκούραστου μασέτρου μας κ. Χατζη- μυχάλη. Η άντρική χορωδία φτάνει τά 45 περίπου μέλη που με τό ζήλο τρως άσφαλως πολύ σύντομα θά αύξήσουνε τόν αριθμό τών μελών της χορωδίας σε 60 τουλάχιστο και θά την καλύτερέψουνε ποιοτικά. Η χορωδία τών κοριτσιών κάνει επίσης ταχτικά τις πρό- βες της· ύστερη όμως πολύ τόν αριθμό τών μελών· έχει μόνο 30 κοπέλλες ένώ θά έπρεπε νά είχε τουλάχιστο 50.

Η μεγαλυτερη άδυναμία μας εΰτανε στην

όρχήστρα, που από τη λειψη κατανόηση με- ρικών καθώς κι άπ' την προσωπική έπαρση τους κόντεψε νά διαλυθή. Οι δυσκολίες όμως υπερκινήθηκαν και έτσι λειτουργεί κανονικά ή όρχήστρα μας όπου μετέχουνε 20 τακτικοί βιολίστες. Χρειάζονται όμως άλλοι 15 άκόμα και γιαυτό ζητούμε και περιμένουμε νά πά- ρουνε μέρος στην όρχήστρα κι άλλοι βιολί- στες. Στο σημείο τούτο είμαστε βέβαιοι ότι θά μές διευκολύνει και τό Κρατικό Ωδειο άφίνοντας και παρακινώντας μάλιστα νά λά- βουνε μέρος στην όρχήστρα μας οι μαθητές του που είναι και φοιτητές.

Τώρα δημιουργείται και μαντολίνατά και σ' αυτήν καλούνται νά λάβουνε μέρος όλοι οι συνάδελφοι που παίζουν μαντολίνο ή κι- θάρα. § Μία πολύ καλή κίνηση που παρατη- ρήθηκε στον άθλητισμό με πρωτοβουλία του άθλητικού τμήματος Ίσαμε τά μέσα του Νο- έμβρη νεκρώθηκε άπτόμα από έλλειψη τε- χνικών μέσων. Με την πρωτοβουλία όμως και τη συνεργασία τών κ. κ. καθηγητών της Γυμναστικής είναι σίγουρο ότι θά άναζωο- γωνηθή ή άθλητική κίνηση μέσα στο Πανεπι- στημίο με τη διοργάνωση τών έσωτερικών άγώνων φοιτητών και φοιτητριών. Στο σχη- ματισμό της ποδοσφαιρικής ομάδας μας άς φανούν συμπαρασάτες τά άθλητικά σωμα- τεία της πόλης μας.

Και κάτι άλλο άκόμα πολύ σπουδαίο. Στα μέσα του Γενάρη έγινε τό Καταστατικό του Ε.Ο.Π. Σύμφωνα μ' αυτό ό Ε.Ο.Π. είναι πιά έσωπανεπιστημιακός οργανισμός, δηλ. τμήμα του «Όίκου Φοιτητού» που ύπάγεται στην Εΐδική Έπιτροπή Προνοίας Φοιτητών και έπο- πτεύεται από την Έπιτροπή Έποπτείας κι άπ' τούς συμβούλους καθηγητές του κάθε τμήματός του.

Χωρίς νά θέλουμε νά περιαυτολογήσουμε ή σημερινή πραγματικότητα του ΕΟΠ. που εί- ναι άποτέλεσμα μιάς γόνιμης ομαδικής προσ- πάθειας τών φοιτητών, δείχνει καθαρά ότι οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σταδίκησαν καλοι δημιουργοί.

Εΐναι άλήθεια όμως ότι σ' όλες τις προσ- πάθειές μας Ίσαμε σήμερα βρήκαμε συγκλη- τική κατανόηση, συμπάθεια κι υποστήριξη άπ' όλους τούς άνθρώπους τών γραμμάτων της πόλης μας κι ιδιαίτερα από την έποπτεία τών καθηγητών καθώς και από τούς κ. κ. συμβούλους τών τμημάτων του ΕΟΠ. Για νά λέμε όμως ολόκληρη την άλήθεια συναν- τήσαμε και μερικούς—έλαχίστους εύτυχούς —άδιάφορους και μεμψιρούς. Ό Ε.Ο.Π. με τόν άγνό ένθουσιασμό του, με την πνευ- ματική του και καλλιτεχνική του ύπόσταση και με τό νεανικό του σφρίγος θρονιάστηκε μέσα σε κάθε καλή και άδολη καρδιά, Άς αφήσουνε λο.πόν κάθε μεμψιμορία, κάθε ύστερόβουλη έπιφυλακτικότητα και κάθε ει- ρανεία όλοι όσοι μικροί και μεγάλοι θέλουνε νά άγνοούνε και νά παραγνωρίζουνε τόν Ε.Ο.Π.

Γ. ΤΣΑΛΟΥΧΙΑΝΣ

Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΦΕΛ

Τό Πανεπιστήμιο συνεχίζει τά μαθήματά του. Άθλος πραγματικός στις σημερινές συνθήκες. Δυό χιλιάδες περίπου άπ' αυτούς που παρακολουθάνε είναι πρόσφυγες άπο- κλεισμένοι κι άποροι όλοι τους ριγμένοι με ζήλο στις σπουδές τους, κι ή άφοσίωση τους αυτή βεβαιώνει νά μην υπάξει μελλοντικά κανένα κενό στον τόσο σοβαρό έπιστημονικό τομέα της χώρας μας. Δικηγόροι, γιατροί, καθηγητές, γεωπόνοι έτοιμάζονται ένα σωρό στα πανεπιστημιακά θρανία άς είναι και σκορπισμένα. Οι φοιτητές αυτοί νικώντας με τη θηλησή τους πολλά έμπόδια δύσκολα προβλήματα ζήσης με δρεξη άφοσιώνονται στα μαθήματα. Τό μοναδικό πραγματικό στή- ριμα είναι γιατούς τούς 2000 φοιτητές τό φοιτητικό συσσίτιο. Άν κρίνουμε τό έργο τών φιλανθρωπικών ίδρυμάτων που λειτουρ- γήσανε μέσα στις δύσκολες πολεμικές συν- θήκες σαν έργο πραγματικά έθνικό κι άν- θρωπιστικό τότε πολύ δικαιώτερα θά πρέπει νά δώσουμε ένα θερμό έπαινο στη Φοιτητική Λέσχη γι τη λειτουργία της μέσα σ' όλο τό δύσκολο διάστημα. Δέ χρειάζονται πολλές έπεξηγήσεις. Φτάνει νά πούμε πως τό συ- σσίτιο της Λέσχης είχε και έχει στο διάστημα αυτό έργο νά συντηρεί πλήθος φοιτητές, νά τους κρατά γερούς και νά τούς δίνει έτσι έτοιμούς για πνευματικό φόρτωμα. Λειτουργη- σε ή Λέσχη και λειτουργεί. Μα στο τελευ- ταίο διάστημα περνά άληθινή κρίση στο ζή- τημα του λαδιού. Οι αδιάκοπες φροντίδες της Εΐδικης Έπιτροπής Προνοίας και της ΦΕΛ. μετριάζουνε τη θλιβερή μερικές φορές κατάντια του συσσιτίου — φακές δίχως λάδι και άνάλαθα όσπρια.— Μας έχει γίνει όμως πείρα πως στις σημερινές περιστάσεις μόνο του τό κράτος δέ μπορεί νά διατηρήσει τό συσσίτιο. Δίχως άλλο θά πρέπει—κατανώνοντας όλοι τη σοβαρή άπο- στολή του συσσιτίου—νά ένωσθούμε κι άπό ιδιωτικές προσφορές. Στο σημείο αυτό τόν κύριο ρόλο θά παίξουνε οι έμποροι και βιο- μηχανοι της πόλης μας κι ό Διεθνής Έρυ- θρός Σταυρός που μ' εύγνωμοσύνη τόν βλέ- πουμε όλοι οι φοιτητές. Η καλή λειτουργία του συσσιτίου είναι ή άπαραίτητη προϋπόθε- ση για τη μεγαλυτερη άφοσίωση τών φοι- τητών της Λέσχης στην Έπιστήμη τους. Κι οι καρποί της καλύτερης έπιστημονικής κα- τάρτησης φυσικά μέσα στη χώρα μας θά πέ- σουν. Δέν είναι τίποτε τό σημαντικό για έναν έμπορο νά δώσει λίγο λάδι ή λίγα φασόλια στο συσσίτιο· αυτό όμως για τούς φοιτητές που τρώνε στο συσσίτιο είναι ζήτημα συν- τήρησης, ζήτημα ζωής.

Και κάτι άλλο. Είναι γνωστό πως στις δύσκολες περιόδους τό άίσθημα της άλληλεγ- γύης σ' ένα λαό είναι κείνο που πρέπει νά αναπτύσσεται περισσότερο. Πρόκειται για τούς άπορους φοιτητές και τέτοιοι είναι οι περισσότεροι σήμερα. Άναγκασμένοι άπό τη δύσκολη πραγματικότητα πολλοί φοιτητές της Λέσχης, γυρνάνε με τρόπια παπούτσια, με σκιωμένα ρούχα και δίχως δραχμή στην τσέπη. Τό φαινόμενο αυτό καθώς κι όλη γε-

νικά ή γεμάτη στέρηση ζωή αυτών τών φοι- τητών υπαγορεύσανε στη ΦΕΛ. τη δημιουργία ενός ταμείου φοιτητικής άλληλεγγύης. Η Έ- πιτροπή Προνοίας είναι σύμφωνη και τό νά πάρει πιά ύπόσταση τό ταμείο τούτο και νά σχηματίσει γρήγορα και μία ίματιοθήκη έξαρ- τιετία άποκλειστικά από την προθυμία με την όποία θά δώσουνε κάτι οι εύποροι συμπολι- τες μας. Στο ταμείο αυτό μαζί με τά χρή- ματα και τά ρούχα πρόθυμη πρέπει νάνα κι ύποστήριξη σε φαρμακευτικά είδη, γάλα, μουρουέλαιο, ζάχαρη, ζυμαρικά κ.τ.λ. Τόν κύριο ρόλο εδω πρέπει νά τόν παίξουν οι φαρμακέμποροι και φαρμακοποιοί της πόλης μας και μαζί τους οι έμποροι ζυμαρικών και ό άκούραστος τροφοδότης Διεθνής Έρυθρός Σταυρός.

Τ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ :

Πληροφορούμαστε ότι τό προσωπικό του Κρατικού μας θεάτρου άνάλαβε την πρωτο- βουλία για τη δημιουργία ενός «Σπιτιού Τέ- χνης» που στις καλλιτεχνικές παραστάσεις του θά πάρουνε μέρος, έχτος άπ' τά καλλι- τεχνικά στελέχη του Κρατικού θεάτρου, καλλι- τεχνες τών Έλεύθερων θιάσων, βιρτουό- ζοι του πιάνου, του βιολιού και του τραγου- διού, χορωδίες κ.λ.π.. Η συνδρομή τών Άρ- χών θά συμβάλει πολύ στη δημιουργία του, που ή ανάγκη του είχε γίνει άισθητή άπο καιρό. Έμεις οι φοιτητές, νοιώθοντας τόν τεράστιο ρόλο, που θά παίξει τό «Σπίτι της Τέχνης», στην άνύψωση του πνευματικού και καλλιτεχνικού επιπέδου της Βόρειας Έλλάδας εύχόμαστε τη γρήγορη ίδρυση του, είμαστε πρόθυμοι νά βοηθήσουμε σ' ό,τι μπορούμε, κι έλπίζουμε πως έτσι σκέφτονται κι όλοι οι διανοούμενοι και καλλιτέχνες μας.

ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΩΝ :

Τό είδαμε τόν περασμένο Νοέμβρη νά παίρνει μέρος σε μίαν άθλητική γιορτή, και νά ένθουσιάζει τόν κόσμο με τούς ώραιους Έλληνικούς του χορούς. Στις 26 του Δεκέμ- βρη του περασμένου χρόνου διοργάνωσε την Καλλιτεχνική Έκθεση Νέων. Νέες έργαζόμενες και σπουδάστρες, φοιτητές, μαθητές, άπ' τη Θεσσαλονίκη και τη Μακεδονική έπαρχία, μές παρουσίασαν στην έκθεση αυτή, όλο τόν καλλι- τεχνικό κόσμο μιάς παλλόμενης και ζων- τανής νεολαίας. Τό δικαίωμα της πλατιάς συμμετοχής, που ό οργανωτές της έκθεσης έδωσαν στους έκθέτες άνοιξε τις πόρτες σ' όλους τούς νέους και νέες καλλιτέχνες· κι αυτό είναι τό σημαντικώτερο χαρακτηριστικό της έκθεσης αυτής, που έτσι αγκάλισε ό,τι άξιο άπό καλλιτεχνική άποψη, ύπάρχει στα νιάτα μας.

Στις 6 του Φλεβάρη, έμφάνισε ένα κουαρ- τέτο έγγόρδων, που σημάεωσε άσφυκτική κο-

σμοσυρροή, και στις 15 του ίδιου μήνα, τον κ. Λέοντα Κουκουλά σε μία του διάλεξη για την «Καταγωγή του θεάτρου», που κι αυτή σημείωσε την ίδια εξαιρετική επιτυχία, όπως κι η άλλη διάλεξη του κ. Θέμελη, στις 27 του Φλεβάρη, με θέμα, την ανάλυση του δημοτικού τραγουδιού «του λεβέντη και του χάρου» 'Ελπίζουμε πως θα συνεχιστεί η ωραία αυτή προσπάθεια. Οι εισπράξεις αυτών των εμφανίσεων, διαθέτονται όλες στο συσσίτιο της άπορης φοιτήτριας, που υό Λύκειο 'Ελληνίδων έχει κάνει εδώ και τρεις μήνες. Μαθαίνουμε πως διοργανώνει τώρα και χορωδία. "Ετσι, σιγά—σιγά, επεκτείνει τη δράση του σ' όλους τους τομείς του έκπολιτιστικού και κοινωνικού πεδίου. Το Λύκειο 'Ελληνίδων είναι η μοναδική αναμορφωτική έστια του κοριτσιού στην πόλη μας, που με τη δράση του αγαπήθηκε απ' το κοινό της πόλης μας και στέριωσε την εμπιστοσύνη στις δημιουργικές ικανότητες της σημερινής νέας.

Η ΣΤΕΓΗ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ:

Στις 20 του Φλεβάρη, τα κορίτσια της «Στέγης», ύστερα από μία σειρά έσωτερικές γιορτές, διοργάνωσαν μία πλατύτερη γιορτή, διαθέτοντας όλα τα καλλιτεχνικά τους ποσόντα. Ταμπλώ—βιβάν, άπαγγελίες κ.τ.λ. χάρισαν ευχάριστες ώρες στους προσκαλεσμένους.

'Ελπίζουμε πως ύστερα απ' τη μεγάλη επιτυχία της τελευταίας γιορτής, θ' ακολουθήσουν κι άλλες, μες που οι νέες της «Στέγης», έδειξαν πως πολλά μπορούν να δώσουν στην έκπολιτιστική κίνηση της πόλης μας. 'Εμείς περιμένουμε, με την πένα στο χέρι, για ν' αναγγείλουμε απ' τις στήλες μας το καινούργιο παρουσίασμα της «Στέγης».

ΤΟ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ Ε.Ο. Χ. Α.

ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ:

'Ο Ε.Ο.Χ.Α. είναι αξιοκάθε έπαίνου, που, δίπλα στην υλική ανακούφιση, φροντίζει και για την ψυχική και χαρούμενη διάπλαση των παιδιών. 'Η ένορία 'Αγίου Μηνά, που τό παράδειγμα της άε τό μιμηθούν όλες οι ένορίες που αγαπούνε πραγματικά τό παιδί, ύστερα από πολλές προσπάθειες και κόπους, δημιούργησε τό «Ψυχαγωγικό τμήμα Ε.Ο.Χ.Α. 'Αγίου Μηνά» Τό ψυχαγωγικό τούτο τμήμα, προσφέρθηκε ευγενικά για τη χαρά και την ψυχαγωγία του παιδιού. Τους νέους, που άποτελούν τό τμήμα αυτό, τους είδαμε δυο φορές απ' τό πρόχειρο θέατρο της συνοικίας τους, που, ενώ πριν είταν ένα έκκαταλειμένο καλίδοπιτο, χάρη στη δουλειά και τον ένθουσιασμό τους μεταβλήθηκε σε κυψέλη χαράς και ζωής για τα παιδάκια. Τό «τμήμα» έχει μία άνδρική χορωδία από 35 μέλη και μία κοριτσιάτικη από 40. 'Ακόμα, έχει και δραχίστρα έγχόρδων, θεατρικό και Φιλολογικό τμήμα, που τα εμφάνισε αξιόλογα την πρωτοχρονιά και στις 6 του Φλεβάρη, χαρίζοντας δώρα και γέλιο στα φτωχά παιδάκια της συνοικίας.

Η ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ:

'Εδώ και τέσσερις μήνες η άθλητική κίνηση στην πόλη μας πήρε να έξαναζωντανεύει. Στο πλήθος των φιλικών ποδοσφαιρικών συναντήσεων, καθώς και στους άγώνες του τουρνουά των Χριστουγέννων, παρατηρήσαμε κάτι που πρέπει να σημειωθεί στο ένεργητικό των άθλητών: την ευγενικά τους άμιλλα και τό ήθος τους. Κάτι δηλ. που δεν μπορούσαμε να τό φανταστούμε στα παλιά χρόνια. Οι εισπράξεις όλων αυτών των άγώνων διατέθηκαν για τον ιματισμό των ομάδων.

Στά άθλητικά φύλλα, που μας έρχονται απ' την 'Αθήνα, είδαμε τις έκκλήσεις που η "Ένωση 'Ελληνών 'Αθλητών της 'Αθήνας (Ε.Ε.Α.), έκανε στα έδω σωματεία, για να ένσωματωθούν σ' αυτήν. 'Ακόμα όμως έδω, όσο τουλάχιστο έμεις ξέρουμε, δεν έγινε καμία προσπάθεια απ' τους ίδιόντες. 'Εχουμε τη γνώμη,—που την άντλούμε απ' τη ζωή που έδωσε η Ε.Ε.Α. στον άθλητισμό της 'Αθήνας πως, αν γίνει τούτο, μεγαλύτερη άκόμα ώθηση θα δοθεί στον άθλητισμό της πόλης μας.

ΤΟ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ "ΜΕΡΙΜΝΑΣ":

Σ' άλλη στήλη μας δημοσιεύουμε μιά έκκληση του «Κουκλοθεάτρου της Μέριμνας. Δεν είναι ανάγκη να τονίσουμε και μες, πόσο πρέπει να έκτιμηθεί και να ένισχυθεί αυτή η προσπάθεια, που ανέλαβαν οι φιλότιμες κι ευγενικές νέες της «Μέριμνας». 'Όσο κι όπως μπορούν, πρέπει να τό ένισχύσουν. Στην 'Αίγλη, π.χ., λειτουργεί κάθε Κυριακή πρωί κουκλοθέατρο, που διευθύνεται απ' τό συνάδερφο γλύπτη Σπαθάρη. 'Εχουμε τη γνώμη, πως πολλά θα μπορούσε να προσφέρει ο συνάδερφος για την ολοκλήρωση της προσπάθειας της «Μέριμνας», για τη χαρούμενη και ζωντανή διάπλαση του παιδιού.

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ:

Σκοπός της στήλης αυτής, δεν είναι μόνο η παρακολούθηση της Έκπολιτιστικής ζωής της πόλης μας, αλλά, παράλληλα, και της ζωής των επαρχιών. Με την πό μεγάλη ευχαρίστηση, λοιπόν, θά δεχτούμε ανταποκρίσεις και πληροφορίες, που θά μας έννημερώνουνε πάνω στην καλλιτεχνική και πνευματική κίνηση της επαρχίας. Δημοσιεύουμε παρακάτω δύο ανταποκρίσεις:

'Ε Δ Ε Σ Σ Α:

Τις πρώτες μέρες του καινούργιου χρόνου, τό καλλιτεχνικό τμήμα του άθλητικού συλλόγου της πόλης μας «'Αρης», ανέβασε την επιθεώρηση του φοιτητή Τ. Καραγιαννόπουλου «τά παρασκήνια». Άθήσαν τρεις παραστάσεις στην αίθουσα του κινηματογράφου «Μέγας 'Αλέξανδρος». Τό έργο καταχειροκροτήθηκε απ' τον κόσμο, για τό λεπτό χιούμορ, την πλούσια μουσική του και την έρωτική διάθεση, με την όποια οι νεαροί καλλιτέχνες του «'Αρεως», απέδωκαν τους ρόλους τους.

Τις μέρες των χριστουγέννων έμφανίστηκε για πρώτη φορά στην έκπολιτιστική ζωή της πόλης μας, η χορωδία του έρωτικού κέντρου σε συναυλία τραγουδιού. 'Η έχτέλεση των τραγουδιών είταν εξαιρετη. Φωνές πειθαρχημένες και στρωτές. 'Η "Έδεσσα δεν περίμενε πως τό 'Ερωτικό κέντρο θά παρουσίαζε ένα τόσο άρτιο συγκρότημα, που της έδωσε δυό ώρες άνωτερης καλλιτεχνικής απόλαυσης.

Τη δεύτερη μέρα της πρωτοχρονιάς, τρεις από τους άθλητικούς και έκπολιτιστικούς συλλόγους μας με τη χορωδία του έρωτικού κέντρου, έδωσαν ένα ωραίο ψυχαγωγικό πρωινό, που, πλούσιο σε σκέτες, μουσική, χορούς τραγούδια, άπαγγελίες, άποτέλεσε την άρχη της συνεργασίας των καλλιτεχνικών συγκροτημάτων της πόλης μας, που στο σύνολό τους στάθηκαν στο ύψος των καλλιτεχνικών απαιτήσεων.

Ν ά ο υ σ α:

'Η πόλη μας, τώρα τελευταία, άπόχτησε «'Οδείο» με την πρωτοβουλία όρισμένων μουσικοφίλων, σπουδαστών κ.τ.λ. που ένθουσίασε όλόκληρο τον πληθυσμό της πόλης μας.

'Ο «'Ορειβατικός» μας όμιλος, που έξ αιτίας της πολεμικής κατάστασης είτανε διαλυμένος, ανασυγκροτήθηκε πάλι, κι έτοιμάζει έκδρομές μόλις τό επιτρέψει ο καιρός, συγκεντρώνοντας γύρω του όλους τους έραστες του υπαίθρου.

Τις μέρες των γιορτών, ο έκπολιτιστικός σύλλογος «'Ολυμπιακός» ανέβασε τό θεατρικό έργο «'Ο μπαμπάς έκπαιδευεται» του Σπ. Μελά. Οι συμπολίτες μας τό υποδέχτηκαν με μεγάλο ένθουσιασμό. Οι έρασιτέχνες τό απέδωκαν με σημαντική επιτυχία.

'Η ίδια ένθουσιώδης υποδοχή έγινε στο έργο και στη Βέρροια, όπου παίχτηκε απ' τον ίδιο σύλλογο.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Τ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ «Θαλασσινοί προσκυνητές»

Νομίζω πως έκείνο που ιδιαίτερα χαρακτηρίζει τα διηγήματα του νέου διηγηματογράφου είναι η έυαισθησία, κι η ευγένεια. Μέσα απ' αυτά τα διηγήματα αναδίνεται μία τέτοια λεπτότητα που σπάνια την συναντούμε στο Νεοελληνικό Βιβλίο. Τα λέω διηγήματα—δ συγγραφές άποφεύγει να τα χαρακτηρίσει έτσι— χωρίς να πρέπει όμως δ νους μας να πηγαίνει στα διηγήματα που διακρίσαμε ίσαμε τώρα με την κλασική άρχιτεκτονική τους και την αυστηρή τους

σύνδεση. Θά ταίριαζε ίσως σ' αυτά ο τίτλος «λυρικά άφηγήματα» η κάτι τέτοιο.

Οι ήρωες των διηγημάτων του κ. 'Αθανασιάδη—όπου υπάρχουν ήρωες με κάποια ανθρωπινή ύπόσταση γιατί τις περισσότερες φορές μπαίνει τό φανταστικό μέσο σ' αυτά—δεν κινούνται, δεν δρουν, δεν είναι άτομα με νεύρα και με ζωντάνια δυναμική μέσα τους. Σκέφτονται όμως πολύ αναλύουν έξαντλητικά συναισθηματικές καταστάσεις και προπάντων όνειροπολούν. Περισσότερο τα διηγήματα αυτά μας έπιβάλλονται με την άρτια, πολλές φορές, δουλεμένη φράση, με τό πολιτισμένο τους ύφος, με τη λεπτή τους άτμόσφαιρα και τό κυριώτερο, γιατί είναι τα πρώτα φανερώματα ένός νέου χωρίς νάχουν καμιά σχέση με τό πρωτόλειο. «'Η Δίψα» προπάντων πούνα ασφαλώς τό καλύτερο κομμάτι της συλλογής πρέπει να όμολογήσουμε πως είναι από τα λίγα διηγήματα της τελευταίας παραγωγής των νέων.

'Όσο κι αν προσπαθήσουμε όμως, σήμερα, δεν μπορούμε να αισθανθούμε αυτό τό βιβλίο άνάλογα με την αξίωση που μας παρουσιάζεται. 'Η σημερινή πραγματικότητα είναι τόσο ξένη προς τα όνειροπολήματα και τις αισθηματολογίες ώστε άναγκαία έπιδοθά άμεσα επάνω μας, προκειμένου μάλλον να κρίνουμε ένα βιβλίο που προύποθεση για την κατανόησή του είναι η όνειρική διάθεση και η αγάπη του αισθητισμού. 'Απ' αυτή την άποψη δεν μπορεί σήμερα να μας ίκανοποιήσει όπως θά μας ίκανοποιούσε σε άλλες ειρηνικές εποχές. Σήμερα έχουμε άλλες απαιτήσεις από την τέχνη. 'Απαιτήσεις που δε δικαιώνονται διαβάροντας τους «Θαλασσινοί προσκυνητές». Δέ βλέπουμε έκεί μέσα τη ζωή, τη ζωή μας. Στα έρωτήματά μας δε δίνεται άπάντηση. Δεν άνοίγουν προοπτικές μέσα μας κι' όσο κι αν θαναμάζουμε, όπως τόνοσα, πολλά πράγματα, όσο κι' αν σταματούμε στις πρωτότυπες συλλήψεις, δε μας αϊχμαλωτίζουν μένουν έξνα προς έμάς.

'Η πραγματική λοιπόν ζωή άπουσιάζει από τα διηγήματα του κ. 'Αθανασιάδη. Δέ μας προσφέρονται παρά άσημαντες λεπτομέρειές της που αναλύονται και αναλύονται έξαντλητικά χωρίς στο βάθος να μπορούμε να τη συλλάβουμε. Μία σύγκριση του όνειρου με τό συγκεκριμένο. Πρόσωπα που κινούνται χωρίς να ζουν πραγματικά.

Μάς μένει από τό βιβλίο του κ. 'Αθανασιάδη η έντύπωση πως ο νέος διηγημα-

τογράφος είναι πολύ προχωρημένος στην τεχνική. Μολαταύτα πρέπει να κριτάξει πολύ περισσότερο τον κόσμο γύρω του, να βοηθήσει το υλικό του από κει μέσα, να το πλάσει και τότε θα γράψει διηγήματα που χαρακτηριστικά τους θάνατι πιά εκείνο που ζητούμε από κάθε νέο κι' ιδιαίτερα από 'να νέο συγγραφέα: η Ζωή.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΝΑΓΩΣΤΑΚΗΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

('Αναγγέλλομε τα βιβλία που μας στέλνονται σ' ένα αντίτυπο και κρίνουμε όσα μας στέλνονται σε δύο).

— ΗΛΙΑ ΚΑΤΣΟΓΙΑΝΝΗ — 'Αντιφεγγίσματα (ποιήματα) 1944.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΥΡ. ΛΙΔ. και τα τρία σας ποιήματα έχουν περιεχόμενο. Γενικά φανερώνουν άνθρωπο που θέλει να γράψει, κάτι τέλος πάντων διαφορετικό από τη συνειθισμένη — αισθηματολογική φλυαρία. Τα άδικει όμως κι ο τρόπος που λέγονται, και τα φραστικά μέσα που μεταχειρίζεσθε και η στιχουργική σας αδυναμία. Έργασθείτε περισσότερο και σοβαρώτερα ΠΕΤΡ. ΓΡΑΜ. Μπορείτε να γράψετε καλύτερα. Προσέξτε όμως πολύ το στίχο σας' το μέτρο και τις χασπώδιες. Εύχαρίστως θα δεχτούμε καινούργια συνεργασία σας. ΑΝΤ. ΖΑΧ. Δημοσιεύουμε τους «Βρυκόλακες». 'Η μετάφραση των δύο τελευταίων στροφών του «Ταξιδιού» του Baudelaire πολύ καλή. Θά μπορούσατε να μεταφράσετε ολόκληρο το ποίημα; ΝΙΚ. ΤΑΥΛ. Το «φθινόπωρο» χρειάζεται περισσότερο δούλεμα. Να το επεξεργασήτε και να μας το ξαναστείλετε μαζί με άλλα καινούργια σας.

ΑΔΚ. ΨΑΛΤ. 'Η «Μυθάλα» θά μπορούσε να δημοσιευτή αν άλλαζατε — αν διορθώνατε έστω — την τελευταία στροφή που δε λέει τίποτα. Να μας στείλετε και καινούργια σας να διαλέξουμε. ΠΑΝ. ΡΗΓ. Πρωτόλεια, που δε λένε — απόλυτως τίποτα ΠΑΝ. ΜΠΑΝΤ. Συγκινημένη εντύπωση αλλά... δεν άρκει. Προσέχετε λίγο και την ορθογραφία σας. ΓΕΩΡΓ. ΑΗΔ. 'Η ελικρινής μας γνώμη είναι πως προσωρινά πρέπει να πάψετε να γράφετε. Διαβάστε πρώτα πολύ, ιδιαίτερα διήγημα άφοδ, σας ενδιαφέρει περισσότερο και τότε ξαναδοκιμάστε. 'Ισως κατορθώσετε κάτι καλύτερο. ΟΔ. ΒΟΥΝ. 'Ασφαλώς είναι από τα πιο καλά και από τα πιο εμπνευσμένα κομμάτια που μας ήρθαν, αν κι έννοείται ότι δεν μπορεί να δημοσιευτή. Προσέχετε όμως να μην πνίγει τη φωνή σας — όπως σε πολλά σημεία συμβαίνει — ο στόμφος και η ρητορία γιατί χάνεις έτσι και την ελικρινειά της. ΝΕΛ. ΑΔ. Δεν είναι ακόμα δημοσιεύσιμα. Τα ποιήματά σας ιδιαίτερα — ξεχωρίζει βέβαια το «Στ' άγύθιστο ταξείδι» — θεματογραφικά και κοινά. Γιατί δεν επιχειρήτε να γράψετε διή-

γημα άφοδ στο πεζό έχετε μεγαλύτερη ευχέρεια; ΝΙΚ. ΑΠΟΣΤ. Καλύτερη ή «Τρικυμία» και θά δημοσιευτή μ' όλες τις καταφανείς έπιδράσεις που έχει από ορισμένους μας πεζογράφους της τελευταίας ώρας. Φροντίστε να καλλιεργήσετε ύφος προσωπικό, δικό σας.

ΓΙΩΡΓ. ΔΗΜ. Το πεζογράψουδο — και δεν το λέμε μόνο για σας — είναι πολύ δύσκολο και για σήμερα ξεπερασμένο είδος γραφτού λόγου. Πρέπει να βρεθί ένας μεγάλος ποιητής να πη κάτι καινούργιο για να το ανανεώσει. Σκεφτήτε τώρα τι γίνεται όταν θέμα του πεζογράψουδου είναι έξαντλητικά κι' έξακολουθητικά ο έρωτας. ΑΔ. ΣΟΦ. 'Ακατάλληλο για το περιοδικό μας, 'Η γλώσσα σας πολύ άκατάστατη. 'Εκείνο μάλιστα το «γρήρασει» άνατριχιαστικό. ΝΙΚ. ΜΕΡΑΒ. Θεματογραφικά χωρίς την προσωπική σας σφραγίδα ΤΑΣ. ΝΙΤΣ. Τα ίδια θά είχαμε να ποίμε και σε σας 'Ασφαλώς το πεζογράφημα είναι καλύτερο και λέει περισσότερα πράματα προσέξτε όμως πολύ όταν γράφετε. 'Η πρώτη περίοδος πάνει ούτε λίγο ούτε πολύ δεκαεφτά άράδες! ΣΤ. ΣΠΥΡ. 'Η «άκροστιχίδα» σας είναι ένα πρωτόλειο όπως άλλωστε το χαρακτηρίζετε και σεις. Την τέχνη να την πάρετε στα σοβαρά. Τότε μόνο θά επιτύχετε κάτι ΒΙΚ. ΡΕΝΤ. Γιατί τόσο θλίψη, τόσο μελαγχολία και κατήφεια. 'Όταν άντικρίζετε από τώρα μ' αυτή την προοπτική τή ζωή, δε θά μπορούσατε να προχωρήσετε. Μη γράφετε καλύτερα αν η τέχνη καλλιεργεί μέσα σας αυτόν τον πεσοισμό. ΤΑΚ. ΓΚΟΣ.

'Εργαστείτε περισσότερο. Θά επιθυμούσαμε να δημοσιεύαμε κάτι άριμότερο δικό σας ΚΑΠΟΙΟΝ. 'Εκτός άπ' το ψευδώνυμο που τυχόν θά μας ατέλνετε, για να δημοσιευτή μ' αυτό η συνεργασία σας πρέπει να ξέρουμε έμεις τουλάχιστον, και το πραγματικό σας όνομα. Κι' αυτό για όλους όσους μας στέλνουν συνεργασία τους με ψευδώνυμο. Καλύτερο το δεύτερο όχι όμως και δημοσιεύσιμο. Άπ' το πρώτο να σας ποίμε την άλήθεια, δεν καταλάβαμε και πολλά πράγματα.

Γ. ΧΑΤΖ. 'Ετσι όπως γράφετε γράφανε πριν από έβδομήντα χρόνια οι ψευτορωμαντικοί της 'Αθηναϊκής σχολής. Συγχρονισήτε. Διαβάστε μοντέρνα ποίηση. 'Αλλά πρώτα άπ' όλα μια στιχουργική. 'ΑΡ. ΚΩΤΣ. Εύχαριστούμε πολύ για το γράμμα σας και για τις ύποδείξεις σας. 'Αλλωστε αυτό τονίσαμε και στο προγραμματικό μας άρθρο: Πάντα καλύτερο σε κάθε του έκδοση το «Ξεκίνημα».

ΑΝ. ΠΑΝΤ. 'Ο έλεύθερος στίχος είναι πολύ δύσκολος και προϋποθέτει γνώση της κλασσικής στιχουργικής. ΔΗΜ. ΜΑΛ. Σωστά. 'Εχετε άπόλυτο δικαίο και συμφωνούμε. 'Αλλά είπαμε πολλές φορές πως φροντίζουμε, κι' αγωνιζόμαστε κάθε φύλλο του περιοδικού μας να είναι άρτιότερο άπ' το προηγούμενο. — ΦΛΟΓΑΝ. Κρατούμε τη «Μπαλλάντα του δάσους». Δε θά θέλατε όμως να δημοσιευτή με κανένα άλλο ψευδώνυμο ή και με τ' όνομά σας;

Παρακαλούμε και προσκαλούμε όλους τους νέους που μένουν στις Έπαρχίες να μ'ς στέλνουνε συνεργασίες τους καθώς και άνταποκρίσεις που θά μ'ς ενημερώνουνε πάνω στην καλλιτεχνική και πνευματική κίνηση του τόπου τους.

ΤΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
Του 'Εκπολιτιστικού 'Ομίλου του Πανεπιστημίου μας (ΕΟΠ)
κάνει μέσα στο Μάρτη τη δεύτερή του εμφάνιση
με τη ΧΙΟΥΜΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΑΓΙΟΥΤΕΛΟΥΣ 31
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

GEN. 9699